

Rudolf Muus

Gamle Kristiania-originaler

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Rudolf Muus: *Gamle Kristiania-originaler*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1922 (Oslo/J. Aass' forlag) og er basert på digital tekstversjon ved Øystein Tvede og Knut Sigurd Senumstad.

ISBN: 978-82-8319-513-2 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-514-9 (epub), 978-82-8319-515-6 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Oppdatert: mars 2021

I. FLIK-FLAK

[3] Det var saa mange underlige skruer at se i Kristiania for 30 aar siden. Selv om de forstyrret gatefreden og kolliderte med politiet, fik de dog lov at fortsætte sin litet misundelsesværdige tilværelse i hovedstaden.

En av dem var Flik-Flak, en liten, gammel hvitskjægget mand med bonjour og lasete benklær. Paa hodet hadde han en sort bulehat og bar et knippe havarerte støvler paa ryggen. Han viste sig mest paa Grünerløkken, hvilken bydel han særlig hadde lagt sin elsk paa.

Skomaker av profession var han, men nu flikket han bare gammelt skotøi – derav oppnavnet Flik-Flak.

Engang i længst forsvundne dage hadde han været korist paa Kristiania teater under den danske periode. Av og til, naar han var nogenlunde ædru, tok han disse minder frem og talte om madame Schrumf og Vilhelm Wiehe som hadde beundret hans prægtige basstemme.

Ellers fulgte han med sterk interesse døgnets politiske strid og læste flittig «Verdens Gang», men indlot sig aldrig i politiske diskussioner paa de sjapper, hvor han slukte sin dram.

[4] Han var en stille, taus, ensom mand, og naar han langsomt vandret fremover gaten og med sit hvite skjæg og ærværdige ydre avgav et billede av Jerusalems skomaker, var der ingen barn som antastet ham eller drev kommers med ham.

Men naar han hadde faat det tilstrækkelige antal smaadrammer og var kommen paa en perial, da kunde han stanse midt oppe i en gutteflok og holde en politisk tale, hvori han fremholdt venstres program. Hans unge tilhørere forstod vist nok ikke meget av hans tale, men den rungende basstemme, den glødende begeistring og den gamle mands funklende øine og de mægtige gester, han gjorde med høire haand, rev dem med, og naar han som ellers endte talen med at utbringe et hurra for Johan Sverdrup, ropte gutterne begeistret i kor. Hændte det saa, at fler og fler strømmet til, gjentok Flik-Flak sin tale med endnu mer ild og kraft, og gaten stod fuld og politiet skred ind. Med resignation fandt den djærve folketaler sig i sin skjæbne og lot sig uten motstand føre til nr. 19, hvor man kjendte ham godt.

Flik-Flak var i almindelighet en fredsommelig mand, som ikke gjorde en flue fortræd. Kun ved en leilighet vet man at han reiste børster.

Det var i 1886, at Flik-Flak kom ruslende ned over Gunnerusgaten. Da tilropte en lassaron ham:

«Naa kan du slutte aa holde taler for han Johan Sverdrup, for han har forraadt arbeiderne han.»

Disse ord virket paa Flik-Flak som en gnist i en krudttønde.

Med et slag slog han lassaronen i gaten og kastet sig over ham som en vild tiger og slog og klorte

[5] ham. Den overfaldte skrek ynkelig om hjælp. En konstabel kom til og arresterte Flik-Flak. Det var nok første gang han var under tiltale for overfald, han fik nogen dages vand og brød for det.

Et aars tid efter forsvandt Flik-Flak fra Kristiania. Han var utsat etsteds paa Østlandet.

Fjernt fra bylivets larm, sank gamlen hen i en sløvhetens dvale, arbeidet litt, spiste og sov og brydde sig ikke lenger om at følge med i politikken.

Ti lange aar gik hen. Saa var det en bondegut, som fik ham til at kjøre med sig ind til byen. Her [6] støtte han sammen med en gammel kamerat, Knut Valders, ogsaa skomaker, som bød ham med sig ut paa dram og mat. Gamlen tøet op og fortalte ham om madame Schrumf og Vilhelm Wiehe, og den lykke hans stemme hadde gjort.

Da Flik-Flak kom ut paa Youngstorvet, der ved tolvtiden utfoldet alt sit vrimlende liv, gik geisten i ham, og han stod frem og talte til folket. Man stimlet om han, og nu løstes begeistringens drønnende fonn hos Flik-Flak, han tordnet løs med sin vældige bass.

Der blev en folkestimmel, som stængte for al passage, og just som Flik-Flak utbragte sit leve for Johan Sverdrup blev han grepet av to konstabler. Da han kom op i nr. 19's haller, mottokes han med gjenkjendelsens smil.

«Men kjære Flik-Flak,» sa fuldmægtigen. «Er De kommen hit til byen og holder opstyr?»

«Jeg holdt bare en tale for Johan Sverdrup og anbefalte hans program.»

«Men Sverdrup er forlængst død og begravet.»

«Er Sverdrup død?» utbrøt den gamle i en bestyrtet og dypt beklagende tone. Saa tilføiet han sløvt:

«Da kan jeg likesaa godt gaa hjem og lægge mig.»

«Ja, hvil dig borger, det er fortjent,» smilte fuldmægtigen.

Saa forsvandt Flik-Flak for anden gang og døde vel ute paa landet etsteds, fremmed og glemt av hovedstadens publikum.

II. TRÆVAREHANDLER ANDERSEN

Mange vil endnu mindes den atletiske skikkelse, det djerpe rødmussede ansigt med de martialske knebler, de mørkeblaa øine, der kunde lue av begeistring og den buldrende stemme, hvormed han ytret sig i bredeste jargon.

Det var trævarehandler August Andersen.

Paa Youngstorvet hadde han sin forretning, og her var ogsaa det milieu han virket i. Rundt torvet strakte sig i ottiaarene en hel del smaa restauranter, hvor torvfolk, bønder og andre om formiddagen søkte hen for at faa sig en dram og en gaffelbit og prate sammen. Her omkring var trævarehandleren, som han kaldes, en av de mest kjendte typer og et oplivende element, hvor han kom.

Han var et snilt, godt menneske og besjælet av en brændende fædrelandskjærlighet. I ottiaarene stod høire og venstre skarpt overfor hinanden som aldrig før, og trævarehandleren var rød republikaner. Nogen politisk rolle spillet han ikke. Paa venstremøter optraadte han som *enfant terrible*. Han var høist selskabelig anlagt, og naar han var ute paa en liten jubalon, maatte alle bekjendte som kom i hans nærhet, drikke med ham. Da var [8] han ofte i sin begeistring saa braakende, at han kom i kollisjon med politiet, der altid hadde et godt øie til ham.

«Jeg er født paa Hammersborg,» fortalte han mig engang: «Der var jeg i lære hos bøsse-maker Pedersen og hjalp ham, da han fandt op disse bakspændergeværene – storartet opfindelse, far! En kunde staa paa et hjørne ind mot husvæggen med slikt et gevær og skyte ned en mand, som befandt sig over i en anden gade.»

«Men tok ikke Pedersen patent paa denne merkelige opfindelse?» spurte jeg.

«Nei, han kom ikke til det, for saa la Bismarck næsen sin op mellem Hammersborg og stjal opfindelsen, og den benyttet han til at ødelægge franskmændene i 1870.»

Trævarehandleren næret en varm interesse for Kutorvets proletarer, hvem han kaldte «egte Kristianiagutter», og han var snil mot dem.

«I spidsen for en legion egte Kristianiagutter skulde jeg gjerne erobre hele verden,» sa han.

Det var i riksretstiden. Trævarehandleren fulgte begivenheterne med liv og sjæl og skummet over av harme mot høirepartiet. Saa stod der at læse en artikel av professor Monrad i «Morgenbladet», hvori han ytret, at det ikke vilde være helt uberettiget om kongen under den forhaandenværende konflikt skred til statskup.

Denne artikel satte trævarehandlerens inderste sjæl i oprør.

Syttende mai var hans dag, den pleiet han at feire med eftertryk. Dette skulde ogsaa ske iaar. I den

anledning hadde trævarehandleren bestilt ^[9] en blodrød fane, hvorpaa der var malet en gylden øks. Like over middag samlet han tyve «egte Kristianiagutter», som han foret godt med mat og drikke. Saa kommanderte han opstilling to mand i bredden, og de marsjerte fra Kutorvet opover til Homansbyen med den røde fane i spidsen. Denne lurvede kolonne med den revolutionære fane vaiende forut og anført av den drabelige trævarehandler i flos og gallaantræk, vakte stor opsigt deroppe i det fine strøk, og ældre fruer tok en ren skræk av det.

Utenfor professor Monrads bolig kommanderte anføreren med tordenstemme: «Avdeling holdt!»

Fulgt av to drabanter gik han op og ringte paa. Professorinden aapnet.

«Kan jeg faa tale med professoren?»

«Han er bortreist,» lød svaret.

«Sandelig er det leit det. Jeg er nemlig trævarehandler Andersen, og naa skulde jeg høre, om statskupmanden Monrad vilde delta i Kristianiagutternes tog. Hils og si ham det da.»

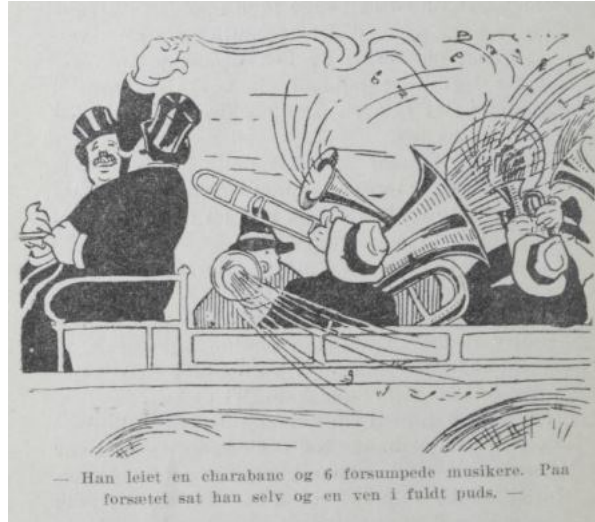
Nu drog han med sin kolonne ned til Tullinløkken, hvor det ordinære tog skulde samles. Det var allerede klart til avmarsj, og trævarehandleren sluttet sig til det med sin bande. Men de var ikke kommet langt, før politiet skred ind og konfiskerte fanen. Da satte anføreren i et brøl, som hørtes langveis. Han trøstet sig ved at ta en stormende bakantisk aften sammen med proletarerne.

Næste aar opførtes paa det saakaldte Viktoria teater (gamle Dramatiken) en nyaarsrevy, hvori trævarehandleren forekom og viste sig bærende en blodrød fane med en gylden øks i.

^[10] Paa premieren var trævarehandleren tilstede og sat i parket. Da hans kontrafei dukket ind paa scenen med den blodrøde fane, reiste trævarehandleren sig og henvendte sig med drønnende stemme til publikum:

«Øksen i fanen er bestemt til at hugge hodet av professor Monrad og redaktør Friele – –»

Længer kom han ikke, ti nu blev han grepet i armen av en politibetjent og halet ut, en konstabel tok hans anden arm, og under publikums bifald førtes han ut av lokalet.

Næste 17de mai feiret trævarehandleren paa en [11] anden maate. Han leiet en charabanc og ti forsumpede musikere. Paa forsættet sat han selv og en ven i fuldt puds, paa baksæterne imot hinanden de 6 lurvete musikanter og blaaste paa sine instrumenter, saa falskt som vel mulig, fædrelandsmelodier, mens vognen i raskt tempo kjørte ned gjennem byen.

Trævarehandleren blev ingen gammel mand. Da han stedtes til hvile, fulgtes han av en talrik venneskare, blandt dem saaes nogen sky, forkomne daarlig klædte personer. De tilhørte east-ends ulykkelige hjemløse og hadde saa mangen gang, naar det knep værst for dem, nydt godt av trævarehandlerens prægtige hjertelag. Og det var dem haardt at se deres ven og velgjører sænkes i graven. Da de forlot gravlunden, sa den ene:

«Jeg synes der burde reises en billedstøtte av trævarehandleren paa Kutorvet.»

III. WERGELANDSGUTTEN

I guttedagene læste jeg i Wergelands skrifter om en bondegut, han hadde truffet oppe i fjeldbygden, som het Anders og røbet store evner. Uten at ha faat nogen lærdom, var «Vesle-Anders» svært flink til at regne og han spillet vakkert paa en underlig selvlavet fiolin. Den store digter tok sig av ham og fik ham ind paa Waisenhuset, men Anders, der hadde faat smak for brændevin, og et ørkestløs liv, rømte snart derfra. Der syntes ikke at være nogen raad med ham, og tilsidst maatte Wergeland opgi ham som umulig.

Senere fandt jeg Anders, eller Wergelandsgutten, som han kaldtes, omtalt i Meltzers «Smaabilleder av folkelivet». Her fortælles om et logihus av laveste slags, «Helvede» i Lakkegaten, hvor han sover paa gulvet blandt en hel del andre fanter. Da var det altsaa kommen sørgelig langt ned med Anders. Det var vel i 1850-aarene at Meltzer skrev dette.

Langt ut i syttiaarene fik jeg selv se Wergelandsgutten. Det var paa Eidsvoldsbanen. Der sat en liten forkrøblet mand ganske forskrækkelig fillete med tavset, graasprængt haar og et ansigt som rent kunde skræmme folk, rødblank og [13] opsvulmet, saa man knapt nok kunde se de smaa livlige øine. Han hadde en yderst havarert fiolin med bare tre strenge, men den spillet han ganske godt paa.

Nu agtet han sig til Gardermoen, hvor mange forulykkede individer dengang søkte hen i eksercertiden som Fille-Hans, Gælne-Lars og andre skrullinger. Men det manglet ikke Anders noget paa forstanden. Han talte godt for sig, og saa sang han for os en vise, som han hadde skrevet til Carl XV's pris, og som den folkekjære konge skulde ha honorert med en daler. Sangen var skrækkelig, men vi hørte teksten og den var god. Han gjorde en fin høst av sølv og kobbermynt, som han knyttet ind i et rødt lømmetørklæ og puttet ind paa brystet.

[14] Aar derefter traf jeg ham paa Nitedalsveien, han var helt ædru, livlig og pratsom. Han talte om forfængelighet, som han ansaa for en av de største synder i verden. Noget saa motbydelig som at se kvindfolk spjaake sig ut med fjær og baand! sa han. Men da han begyndte at tale om «han Henrik» kom taarerne ham i Øinene.

Man har aldrig hørt at Wergelandsgutten slog sig tilro med nogenslags arbeide, han hadde nu engang faat drivernaturen i sig. Landeveien var hans rette element. Her travet han milevis. Paa Nitedals- og Maridalsveien kjendte han hver sving, ogsaa hver gaard og hytte han passerte forbi. Høflig og beskeden gik han ind til folk og spillet paa sin fattige fele, og de fleste var gode mot ham – han var en av de personer, som ingen kunde harmes paa. Mat og drikke fik han, men husly kunde man ikke gi ham, i den elendige forfatning han var, men han tok det ikke saa nøie, krøp ind i en lade eller grov sig ned i en gjødselhaug, naar det begyndte at bli koldt. Men sommerens lyse nætter nøiet han sig med blaa himmelen til tak.

Man hørte aldrig noget raat eller stygt fra hans mund; der var intet ondt i ham, i sit ødelagte legeme bar han en barnesjæl. Han elsket blomster, og naar han om sommeren var inde paa en gaard, og blev bespist, bad han gjerne om at faa litt blomster med sig. I det stykke lignet han paa Blomster-Ole, som Jørgen Moe har besunget.

Den, som saa skrammerne i Wergelandsguttens ansigt, kunde tro, at han under drukkenskapsens virkning blev en rigtig slagbror. Men det var ikke [15] tilfælde, han sloges aldrig med andre, men kun med sig selv.

Ibsen siger i «Fru Inger»: Der findes en ting mellem himmel og jord, som kan gjøre folk gale, og det er tanken paa det, som kunde ha været.

Og naar brændevinet virket altfor sterkt paa Anders, og omtaaket hans hjerne, kom hele hans elendighet klart for ham – hvordan han hadde budt sit livs bestemmelse trods – dæmonerne løstes hos ham og i vildt raseri slog han felen i stykker og hvinet og skar tænder og rendte hodet mot væggen, saa blodet fløt, ja, bar sig ad som en likefrem vanvittig, indtil han segnet om paa jorden og blev liggende i dvale.

Folk, som hadde set ham i disse hans mørke, dæmoniske stunder, sa, at det var et frygtelig uhyggelig syn.

Bylivet syntes ikke at ha nogen egentlig tiltrækning for ham. Han likte sig ikke paa byens gater, og Kristianiafolk kjendte ham kun fra landeveien. Men naar han en sjelden gang kom til byen, var det for at gaa op paa kirkegaarden og lægge blomster paa Wergelands grav. Og før han om sommeren forlot Gardermoen gjorde han gjerne en sviptur opom Eidsvold for at ta med sig granbar. «For han Henrik liker vel bedst at faa det hjemmefra,» sa han.

Der kunde vel neppe findes noget menneske som kjendte Vesle-Anders rette navn. Han var bare Wergelandsgutten – den gutten som den store digter engang hadde trodd paa, ventet sig meget av og git del i sit rike hjertelag. Dette gjorde Wergelandsgutten saa populær fremfor alle andre [16] omstreifere og knyttet en vis glans over ham. Det var likesom noget av Wergeland var blit hængende ved ham, og noget

som lignede pietetsfølelse mot den folkekjære digter bidrog sit til at man var snil mot den hjemløse stakkaren, som bar hans navn.

Skulde man regne ut, hvor mange mil Anders hadde trasket paa sin fot, vilde det ganske visst blit et høit tal. Man kunde vel ha ventet sig, at man en dag skulde finde ham død paa landeveien, men det blev ikke til det.

Ut i ottiaarene forsvandt han, uten at nogen kunde si, hvor han var blit av. Den, der blir lagt ind paa en fattiggaard, er jo næsten som en levende død for verden. Og paa et saadant sted endte vistnok Wergelandsgutten sit vildsomme liv.

IV. JUMBO

Han har opkaldt sig efter Barnums berømte kjæmpeelefant Jumbo, og unegtelig passer navnet. Han er en vældig kjæmpe, hvis høide forøkes endnu mer ved den høipullede meksikanske hat og den altfor korte jakke, mens han strammer nedover gaten med atletiske skridt. Det aapne, skjægløse ansigt skinner av godmodighet, der dog ogsaa kan skifte med et skrækindjagende udtryk av brutal vildhet.

Jumbo – eller Anton Andersen som hans borgerlige navn lyder – er naturpoet og folketaler. Som poet holder han mest av at danse paa versefötter. De mest gripende elskovs- og morderverser flyter fra hans pen. Han kjender det mørkeste Kristiania tilbunds, og da literat Chr. Gierløw vilde studere natlivet i hovedstaden, valgte han Jumbo til cicerone. Det bar rundt paa teglverker, hvor sovende proletarer studertes. I et senere causeri i «Aftenposten» nedla Gierløw resultaterne av disse natstudier og omtalte sin interessante kjæmpemæssige fører. Jumbo følte sig behagelig smigret hermed, og senerehen, da han utgav sin bok om morderen Knut Ryentveit, kom han denne sin kollega ihu og vedføiet: «Literat Chr. Gierløw i [18] høiagtelse og taknemlighet tilegnet av forfatteren». Naturligvis gjorde denne hyldest fra Jumbos side et dypt indtryk paa Gierløw.

Jumbo reiser over land og strand og utbreder sine skrifter, kolossale veistrækninger tilbakelægger han med elefantskridt og optar samtidig folkelivsstudier. Hele Telemarken har han saaledes befart, ret som det er, dukker han op paa Notodden. Paa det sidste sted kom han op i en voldsom avisfeide, da en redaktør tillot sig at komme med en mindre gunstig kritik over hans litterære produkter.

Og Jumbo vil absolut gjøre sig gjældende som den han er. Han pleier ikke at sætte sit lys under en skjæppe.

Engang hadde han foresat sig, at han skulde avbildes og interviewes i bladet «Klassekampen». Redaktøren stillet sig ikke uvillig, dog fandt han at det ikke hastet saa voldsomt hermed, men Jumbo dukket op hver evige dag i redaktionskontoret, stedse mørkere og mere truende blev hans mine, tilsidst sa han intet, men maalte kun redaktøren med et frygtelig gjennemborende blik, der gik ham gjennom marv og ben. For den kjære freds skyld maatte han bøie sig og Jumbo kom i bladet.

Men om Jumbo end for at opnaa sine hensigter kan skræmme folk med et bistert ansigt, er han i virkeligheten mild og fredsommelig som et barn og skrider aldrig til haandgripeligheter.

Det hændte at vittighetsbladet «Humoristen» utkom med et billede betitlet «Det nye ministerium». Her saa man blandt andre en viss potethandler [19] som arbeidsminister og Jumbo som justisminister.

Potethandleren følte sin ære krænket og gik i vældig raseri op i bladets redaktion og tildelte redaktøren en tryk seksten, saa blodet flöt.

Da Jumbo blev spurt, om han ikke ogsaa vilde gaa op i «Humoristen» og gjøre revolt, svarte han med et diplomatisk smil:

«Undskyld, høistærede, jeg er gentleman og tar det paa en fin maate.»

Det var en gammel herremand, som

hadde tilbragt mange aar av sit liv paa Akershus og engang rømt derfra og opholdt sig paa frifot i længere tid, før han blev paagrepen. Denne mesterlig iværksatte flugt interesserte Jumbo voldsomt. Da den gamle slave dimitertes, var han meget trist og indesluttet, saa ingen fik et ord av ham. Men Jumbo passet ham op i en sulten stund, trakterte ham med kaffe og mat og fik ham til at fortælle [20] om alle sine viderværdigheter og sin merkelige flugt.

«Naa er du min gris!» lo Jumbo indvendig, og saa satte han den gamle herremands bedrifter paa prent i en saare opbyggelig fortælling.

Engang laa Jumbo syk paa hospitalet, og hans tilstand var nok mer end betænkelig.

Søster kom ind med termometret og maalte hans temperatur. Den viste 39 gr., altsaa like mot dødens tærskel.

«Naa,» sa Jumbo. «Hvad viser det?»

«Hele ni og treti grader!»

«Det er ikke daarlig, du,» sa han. «Ni og tretti grader i skyggen.»

Jumbos kjæmpenatur vandt seier over sykdommen dengang.

Han hadde til dagligdags et jevnt, godt humør, men naar det begyndte at gaa nedad bakke med ham her i byen, og hans antræk blev daarlig, var han mørk og skummel at se til. Saa kunde han pludselig ryste Kristianiastøvet av sine føtter og forsvinde – ingen visste hvorhen. En vakker dag dukket Jumbo op igjen og det i en nyslaat straalende skikkelse – fin i klærne med elegante brune støvler, og som en konge hilste han sine venner.

Jumbo hadde sit særegne publikum og var i visse kredser en meget populær mand. Naar man i «Pulsten» eller en anden folkelig kafé saa Jumbo ved et bord mellem venner, «gjorde han sig» godt. Kjæmpen, hvis mægtige hode raket over de andre og var gjenstand for deres smigrende hyldest og opmerksomhet, syntes lik en planet at utstraale lys til hele kredsen, og det var noget kongelig ved den [21] maate han hævet sit bæger for at drikke med dem.

Jumbo følte sig dragen til det politiske liv. Han var socialist paa sin hals og holdt paa direkte aksjon og obstruktion. Han maatte jo ha betingelse for at bli folketaler, han med sin imponerende skikkelse, sit kraftige organ og sin paagaaende uforfærdethet.

Saa blev det bestemt, at Jumbo skulde debutere paa den politiske arena med et foredrag i G. Arbeidersamfund.

Det voldte ham ikke liten vanskelighet at faa laant et for anledningen passende antræk; ti de fleste mandfolk har hverken Jumbos høide eller drøide.

Aftenen oprandt, huset var næsten fuldt og forventningen spændt.

Frem balancerte Jumbo paa tribunen iført en livkjole, hvor ærmene kun naadde litt over albueledet og maven spriket frem i en gul vest, der oplystes av en ildrød sløife, dertil et par lyse bukser, som blottet de fyldige ankler og føtterne svulmet i et par brune seildukssko, som hadde set sine bedste dage, han fylgte platformen i hele dens bredde og behøvet kun at staa paa tærne for at stange i taket.

Et hastig buk for publikum, saa begyndte han. Fra hans øine lyste et frygtelig flammeblik, hans stemme drønnet som torden utover forsamlingen og fylgte det lille lokale. I de sterkeste billeder oprullet han de mest skrækindjagende billeder av samfundets forestaaende opløsning.

Ministere ramlet av taburetterne, revolutionen [22] tok herredømme, eksplosioner drønnet hele landet over, troner og kirker styrtet i grus, hele det gamle samfund maatte væk.

Hele lokalet syntes badet med elektricitet, og det formelig lugtet av svovl. Tilhørerne sat der i angst og bæven for at Arbeidersamfundet skulde opslukes av jorden. Tilsidst opklartes kjæmpens pande, og som han nu sluttet foredraget, gled der en lettelse over forsamlingen og de tiljublet folketaleren sit bifald med dypfølt taknemlighet over at slippe saa godt fra det.

V. MIKKEL

Det var i den bevægede bohêmtid i begyndelsen av ottiaarene, da Hans Jæger og hans fylking førte sine feider. «Kristianiabohêmen» og «Albertine» kom ut og vakte en voldsom opsig, som druknet i politiets beslaglæggelse og profeten Hans selv blev belønnet med vand og brød som en martyr for sin egen sak. Hans popularitet blev temmelig kort – nei, da blev Mikkels længer, ti den strækker sig endnu ut i vor tid.

Der utkom et litet ukeblad trykt paa ildrødt papir og av egte bohêmisk indhold. Det bar navnet Mikkel og foretok hensynsløse angrep paa mangen en bekjendt størrelse – ja, rigtig inmarie rævefule angrep. Hvergang bladet utkom, gjaldt det i en braahast at faa solgt saa mange eksemplarer som mulig, ti beslaglæggelsen lot aldrig vente længe paa sig.

Som ansvarshavende redaktør stod svensken Josef Jansen, dengang en ganske spræk, ung mand. Han hadde vistnok intet med bladets indhold at bestille, men forhandlet det kun, og hvergang Mikkel blev beslaglagt, maatte Josef «sitte» for det. – Den dydige Josef, som «Vikingen» engang kaldte ham. Av hvilken grund skal jeg ikke kunne si. Han hadde ellers god betaling for at «sitte».

[24] Josef hadde røde knebler og Mikkel hadde rødt papir, og litt efter litt smeltet de to sammen til ett for folketanken, og da bladet tilsidst holdt op at utkomme, blev Josef hetende Mikkel, og det navn beholdt han til sin død.

Men nu var han ogsaa blit politiets kjæledægge i en særlig grad. Alt, hvad han gjorde, blev bevogtet med mistænksomme skjærpede blik.

Om Josef søkte at sælge en ulykkelig kjærlighetsvise [25] eller fisket efter abonnenter paa et spændende hefteskrift, var lovens haandhæver straks parat til at se noget samfundsfarlig sprængstof i det. Saa maatte saken undersøkes.

«Det ser skam ut til at Europas øine stadig er fæstet paa mig,» ytret han engang med en viss stolthet.

Han ansaa sig selv som en fritalenhetens apostel, en ædel samfundsreformatør, hvis mund man helst maatte kneble, og naar han ved glasset meddelte sig herom til mindre kritiske folk, trodde de ham og fattet interesse for denne ædle, forfulgte mand.

Ellers tok Josef verden rolig, han drak smaa drammer og saa tiden an. Han gik og ventet paa at tidens krav skulde kalde paa ham. Mange sa, at han var en stor tøisekop, andre mente paa, at Josef visste mere, end nogen drømte om, og paa de smaa kaféer i utkanterne var han unegtelig en høist populær fyr. Til pikerne hadde han i forbigaaende skjemtssomme ord, særlig, naar han var bedugget.

Av og til var han utilfreds med sig selv, fordi han aldrig kom længer med virkelighetsgjørelsen av sine idéer.

Det er de sterke drikke, som undertrykker mig i kampen, ræsonnerte han. Man vil at jeg skal drikke for at umuliggjøre mig som motstander, ellers blev jeg dem altfor knusende farlig. Og han citerte Ibsen:

Det skal væk dette her at gaa i taaken
og væve sig bort lyslevende vaaken.

[26] Det var sandt, Josef kunde tøise ganske overordentlig, naar han naadde et visst stadium eller, som han selv uttrykte sig, «kom i en svimmilistisk stemning». Imidlertid var det ikke saa let for ham at bryte overtvert med sine gamle muntre vaner.

Allikevel hændte det, at Josef pludselig forsvandt fra de smaa kaféer, hvor man var saa vant til hans store gester og bevingede tale. Det var blit stilt efter ham.

Saken var, at en menneskekjærlig doktor hadde dannet en saakaldt broderkjæde. Gjennem hypnotisme gav han folk avsmak paa al alkoholistisk nydelse og en tilbøielighet til i broderlig forening at drikke kaffe og spise wienerbrød. I broderkjæden samledes Josef Jansen og andre bekjendte størrelser som Snaps-Olsen, Ponse-Paulsen og Vise- Andersen.

Nu skulde man vel vente, at Josef som frigjort fra de muntre venner vilde begynde sin samfundsreformatoriske virksomhet og utfordre hele verden. Men nei – han syntes at ha tapt enhver lyst i saa maate. Verden saa en barsk, indesluttet, Josef Jansen, der med foragt skuet ned paa sit tidligere liv og fisket abonnenter paa en billedbibel.

«Jeg holdt paa at komme op i den høiere noblessen,» ytret han siden herom. «En fin frue paa Grefsen inviterte hele kjæden til sig, og det var bevertning og musik, og jeg svang mig i dansen med de nydeligste damer.

Hvordan det nu end var begyndte snart nogen av brødrene at «fare vild» og hele kjæden ramlet sammen. Josef for sin del lot begeistret humlen suse.

[27] Han hadde altid til stadighet baaret skyggelue, og en tid efter kjædens bristning kunde man over luens skygge med forgyldte bokstaver læse indskriften: «Josef Jansen». Samme merke bar hans væske.

Spurte man Josef, hvorfor han bar sit eget navn paa luen, svarte han smilende:

«Jo, om der skulde støte noget til, saa jeg ikke blev herre over mit legeme, kan enhver nu læse sig til, hvem jeg er.»

Forfatteren av nærværende lille bok skrev i sin tid i et ukeblad følgende om Jansen:

Josef er vel nu kommet langt op i femtiaarene, men endnu er han som en yngling rask og svæver rundt paa kaféer med viser og smaabøker, alle kjender Mikkel og ser paa ham som en veteran fra bohémernes kamptid, og selv vil han gjerne fortælle om sit merkelige redaktørliv, da han svang idéens fane høit.

Nu, hvorom alt er, Mikkel gjør vist intet menneske mén hverken paa land eller sjø. I den senere tid har han begyndt at paata sig forskjellige jobber, og man kan ofte se ham i en eller anden bank, hvor han fornyer veksler. Naar man gir ham saadanne ansvarsfulde hverv, skal han være helt patent og paalidelig. Selv er han stolt over at han har faat fast engagement paa et sted, som kaldes Blomsterhallen og som «forretningsfører» i en kortevarehandel. Men paa sine streiftog om søndagene i utkanternes kaféer er han bare Mikkel.

Nu er Jansen død og Kristiania er en original fattigere.

VI. GAMLE NORGE

Enhver som har bodd en tid i Kristiania har vel set Ola Tømte eller Gamle Norge, som strammet nedover gaten med kjæk holdning iført soldatlue, uniformsfrakke og graa benklær. Før i tiden ogsaa med en gammel dundrebøsse paa ryggen og sabel ved bæltet og tornister. Ret jovialt er hans ansigt med de smaa, livlige øine og lurvet graahvit skjæg.

Den som saa ham kunde faa det indtryk, at det var en gammel krigsmand, som i en fart var mobilisert og nu skulde rykke like i felten og støte til sit regiment.

Saa kommanderer han «en-to, en to.» Av og til stemmer han begeistret i med skurrende stemme: «Sønner av Norge», som er hans yndlingssang og hvorfra han selv rimeligvis har faat sit værdige navn. Andre fædrelandssanger har han ogsaa paa lager. Han elsker musik, fremfor alt divisionsmusikken, og ofte naar den paraderte nedover Karl Johan, kunde man se Gamle Norge marsjere taktfast i flugt med dem paa fortauet og av og til istemme et hurra.

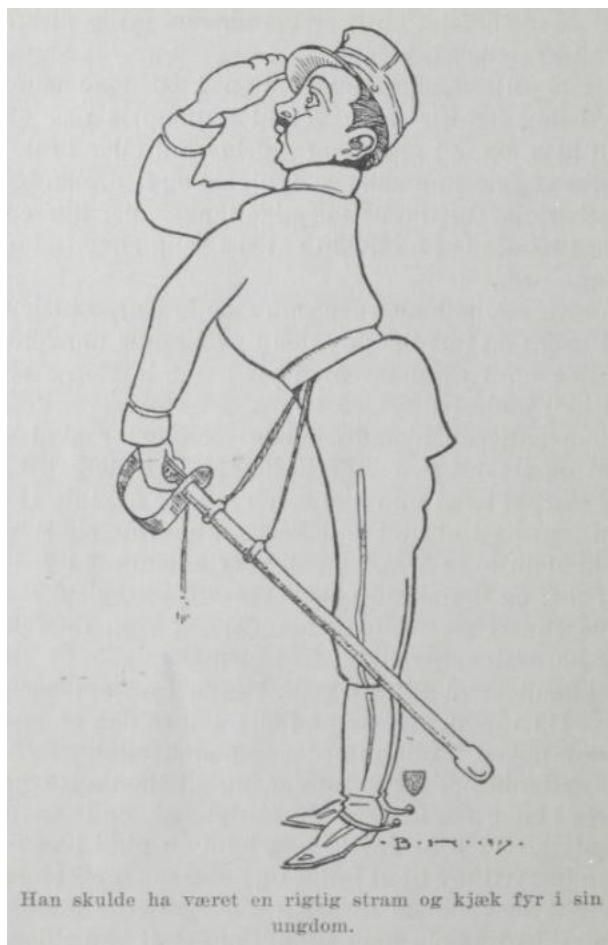
Gaar han ind i en kafé, optrær han som en krigsmand, der i en erobret by uttar kontributioner. [29] Han er idetheletat en herremand, som synes at ha ret til at byde og befale.

«Halv øl!» kommanderer han i en tone som «Avdeling holdt!» Han vet at sætte pris paa et godt glas, og det gjør ham aldrig vred eller krakilsk, men øker kun hans gemytlighet og fædrelandsbegeistring. Og alle de mægtige tanker, der gjærer inde i ham, maa ha avløp enten i sang eller flammende ord.

Andre saadanne skruer som Gamle Norge pleier at haanes og forfølges av den opvoksende ungdom og lide ondt av dem. Men med Gamle Norge er det helt anderledes.

Smaagutterne beundrer ham og han er glad i dem og staar i den inderligste rapport med dem, saa stort et barn som han selv er. Ofte organiserte han i en hast et litet guttekorps, utnævnte sig selv til kaptein over dem, kommanderte dem med vældig røst og marsjerte nedover gaten med dem, og hans skurrende stemme blandet sig med de friske barnestemmer til en fædrelandssang.

Syttende mai følte Gamle Norge som sin egen dag. Da var han finere end ellers at se paa og ba endog nogen kotillionsordener paa brystet.

Kristiania politi har nu engang git Gamle Norge carte blanc paa at føre sin opsigtsvækkende færd i gaterne, uten at der lægges ham en pind iveien. Han har frit lov til at synge og brøle saa meget han lyster. Sig imellem fortæller smaagutterne mange underlige ting om ham, blandt andet at han spiser menneskekjøtt og er over hundrede aar. Men han maa jo være langt ældre, om man skal tro ham selv, naar han paastaar, han anførte bondehæren ^[31] mot Skotterne ved Kringen og selv skjøt oberst Sinclair. I den fransk-tyske krig i 1870 skal han ogsaa ha kjæmpet tappert med paa franskmændenes side.

Angaaende sine privatforholde iagttar Gamle Norge den største hemmelighetsfuldhet. Men det lykkedes engang en ung mand at skaffe sig adgang til hans residens, et kvistværelse i en av utkanterne.

Der laa Gamle Norge i sit vanlige antræk paa en feltseng og røkte av en snadde. Paa væggene hang alleslags gamle, ramponerte vaaben. Han maalte sin besøkende med et temmelig barskt blik, men da denne bød ham tobak, blev krigsmanden blid og med en bajonetstump karret han asken ut av pipen.

Engang forsøkte Gamle Norge at komme ind i frelsesarméen, hvor han vilde bli oberst, men det blev avslaat, antagelig fordi man fandt ham altfor verdslig.

Uten tvil er han militarist paa sin hals. Han anser sig selv som en yderst betydningsfuld person, hvem Europas øine stadig er rettet paa, og engang følte han sig vel paa den allerbehageligste maate bestyrket

heri, nemlig da «Humoristen» leverte et billede av et nyt ministerium, hvori han selv figurerte som forsvarsminister.

En avisgut viste den gamle veteran billedet, og han jublet op i en henrykkelse som han hadde vundet det store lod. Saa maatte han vite hvor dette blad var at faa. Straks marsjerte han op i «Humoristen»s redaktion og fremstillet sig som forsvarsminister. Man begavet ham med endel ^[32] eksemplarer av bladet, og han gik ut i byen og solgte dem med godt utbytte. Dette var en av Gamle Norges store dage.

Der er dem, som vil paastaa, at Gamle Norge paa ingen maate er skrullet, men er ved sine fulde fem og en lur fant, som kun spiller denne komedie for at slaa mynt paa det. Men al sandsynlighet taler for at vedkommende tar feil.

Av alle bydeler synes han at like Sagene bedst. Etsteds oppe ved Bjølsen skal han være født, og det fortælles, at han i sin ungdom var en kjæk, vakker kar og stram underofficer. Men saa kom der en ulykkelig kjærlighetshistorie til og knækket ham, og han søkte sin glemsel i flasken og forfaldt mer og mer, og litt efter litt gik hans forstand fløiten.

Gamle Meinich paa Bjølsen kjendte Gamle Norge i hans ungdom og bevarte fra den tid en viss godhet for ham.

Selv fortæller Gamle Norge aldrig noget om den skjønhed der forsmadde ham, og sit livs store sorg. Uten tvil er han et noksaa lykkelig menneske, nogen egentlig nød lider han ikke, og efter egen opfatning fører han en yderst samfundsgavnlig tilværelse. Han gjør ingen sjæl fortræd og er virkelig en muntrationsraad for mange beskedne unge planter.

VII. GRØNLANDS-IBSEN

I 1885 avla Henrik Ibsen et kortere besøk i Kristiania, hvilket naturligvis var en hel begivenhet. Gamle snekker Hallberg i Piperviken hadde i sine unge dage kjendt Ibsen, dengang han var chef for det norske teater i Møllergaten, de skulde da været fine venner og tat sig mangt et godt bæger sammen.

«Ak, om jeg kunde be han Henrik til mig en kveld,» sa Hallberg ofte. Og da den store digter i 1885 kom hit, ytret Hallberg at nu vilde han avlægge en visit hos Ibsen og be ham til sig.

Et par dage efter kom Hallberg med mundtlig indbydelse til endel av sine venner om at tilbringe aftenen hos ham, da Henrik Ibsen vilde gjøre ham den store ære at komme. Specielt skulde der trakteres med rakefisk, Ibsens gamle yndlingsret. End videre paala han dem at være forsigtige overfor «den store, ensomme mand», der nu i sin storhet var blit noget sær av sig og fremfor alt ikke tale til ham om hans stykker, et emne han ikke kunde fordrage ute i selskap.

De indbudne samledes ved avtalt tid, men hædersgjesten lot længe vente paa sig. Endelig indfandt han sig fin, soignert, lot sig presentere for ^[34] de forsamlede og trykket nedladende deres hænder og klappet vertens smukke niece paa kinden og gav hende et kompliment for hendes skjønhed. Høilig smigret nød hun den berømte mands hyldest.

Nu begyndte der et regulært rakefisklag med overflod av øl og dram. Ibsen optraadte temmelig reservert, underholdt sig med verten om gamle dage, og gjesterne nød med andagt de guldkorn, der utgik av den store digters mund.

Ibsen fulgte kjækt med i smaadrammene, blev nu mere aapenmundet og serverte grovkornede skrøner.

Men litt efter litt slog hans gemytlighet over til den mest paagaende krakilskhet, han tok til at skjælde ut den ene efter den anden av selskapet. Men disse, som ogsaa var paavirket av drammerne, fandt tilsidst at det gik forvidt med Ibsens grovhet og svarte med samme mynt. Og der blev larm og spetakkel, som hørtes langt ut i gaten.

Tilsidst fandt gaardsbestyreren, der var konstabel, det nødvendig at skride ind.

«Hvad er dette for lurveleven?» spurte han.

«Det er han der Henrik Ibsen, som tror, han kan gjøre som han vil,» sa en av gjesterne.

Konstablen saa paa hædersgjesten og utbrøt:

«Men det er jo barber Fredriksen paa Grønland!»

Det var det virkelig ogsaa. Gamle Hallberg hadde tillatt sig denne spøk.

Alt opløste sig i munterhet, og den ellers joviale barber mottok mange komplimenter for den glimrende maate, hvorpaa han hadde gjort sin entré her som den store digter.

[35] Allerede før hadde Fredriksen været stolt av denne forbausende likhet. Men efter dette gilde var Ibsen fuldstændig gaat ham i blodet.

Næste dag kl. 12 indfandt han sig paa Grand, fuldstændig antrukken som Ibsen og med skinnende cylinder.

I kaféen hilstes han fra alle kanter og gjengjældte dette elskværdig nedladende, han slog sig ned ved et bord. Tjeneren kredset omkring ham, og han forlangte en pjolter. At Ibsen rekvirerte denne drik, var paafaldende og andre fandt ogsaa noget paafaldende ved digteren idag, men man kunde dog ikke drage hans identitet i tvil.

Men nu kom den rette Henrik Ibsen ind i kaféen, og i en hast var feiltagelsen opklaret. I forbigaaende [36] maalte Ibsen sin dobbeltgjænger med et overrasket blik og rynket brynene indignert.

Men Fredriksen forlot Grand for ute paa Grønland at spille Ibsen for et mere taknemlig publikum. Han befandt sig fremdeles i feststemning. Hver mand han traf, som uttalte sig om hans kolossale likhet med mesteren, blev paaspandert alt det han orket at drikke, ja, endog mere. Det var en farlig sak at træffe ham paa denne dag. Han følte sig saa et med den store digter, at han undertiden trodde, at han var selveste Ibsen. Det var en ballade som varte i dage og nætter og krævet mange ofre, men Fredriksen selv holdt sig i det længste.

Endelig stod han igjen i sin barberforretning, blek men fattet og kanskje litt skjælv paa haanden, naar han «tok folk ved næsen», men nu var han kun barber Fredriksen, den paapasselige forretningsmand. Dog kunde det hænde, at han av og til skjelet hen i kroken paa den store buste av Henrik Ibsen, som stod paa hjørnehylden.

I sine unge dage skulde Fredriksen ha følt kald til at gaa til scenen, og Johannes Brun, hvem han

omgikkes meget, skulde ha ytret til ham:

«Om du hadde kommet litt før til mig du, gutten min, saa skulde jeg gjort en skuespiller av dig.»

«For ser De,» fortsatte barbereren, «Stockholm hadde sin Gustaf Fredrikson, og saa kunde Kristiania faat sin Fredriksen.»

Engang paa sine gamle dage følte Fredriksen sig ogsaa dragen til scenen. Det var da den berømte Snip-Møller uten nogen forberedelser optraadte ^[37] som artist i «Dovrehallen» og gjorde megen lykke, specielt ved at gaa paa scenen. Da tænkte Fredriksen ogsaa paa at melde sig til Dovrehallen og optræde som Ibsen.

Efter hint mindeværdige gilde i Piperviken førte Fredriksen paa en viss maate en dobbelttilværelse. Ute paa balladen var han Ibsen, livsglad, munter, selskabelig og pengeflot, ofte saa elektrisk, at han syntes færdig til at gaa i luften og en stor beundrer av det smukke kjøen. Der kunde ikke tænkes en mere grundforskjellig person fra denne end Fredriksen, som han viste sig i sin forretning, tør, barsk, faamælt arbeidsom og indesluttet, og naar han fik regninger paa den flotte Ibsens kafégjæld, betalte han dem knurrende og hoderystende. I saadanne stunder nyttet det ikke at komme til ham og spøke med hans glade Ibseneventyr.

Nu er han blit gammel og den tiltagende magerhet har mestendels utslettet al likhet mellem ham og den store digter. Men av og til hænder det, at han har sig en liten ballade, og da gaar altid Ibsens geist i ham.

Endnu kjender man ham i de østre bydele som den famøse «Grønlands-Ibsen».

VIII. KRISTIAN MALER

Kristian Kristiansen het han og hadde unegtelig en ganske betydelig begavelse som maler, men livsglæden var altfor sterk i ham til at han kunde komme til at bryte sig nogen bane. Han hadde kastet sig paa portrætmaling og blev støttet under armene og kostet utdannelse paa, men førend han endnu var paa langt nær færdig, trak han aarene ind og lot baaten drive for strøm og vind.

Allikevel har han opnaadd at frembringe et par ypperlige portrætmalerier av fremragende norske mænd. De skapte ham ikke noget navn, men over hele byen var han kjendt som Kristian maler eller Kristian Blæk, med hans tusen gale indfald.

En svær robust kar med gult krøllet haar, blaa øine, blonde knebler og et ansigt, der virket fromt, likesom hans Egersundsdiakkt bidrog til at man fik et troskyldig, elskværdig indtryk av ham. Han var altid saa villig til at tilby at male et billede av den eller den, som han traf sammen med, det skulde koste en ren bagatel. Men ve den, som gav sig ham ivold, han skulde nok faa føle, hvad det vil si at ha tat fanden i baaten. Ogsaa det, at Kristian Maler var glad i ildvand og han under paavirkning av denne drik blev pirrelig, vanskelig at [39] omgaaes og ved den mindste virkelige eller indbildte fornærmelse straks var villig at gaa paa med knytnæven. Og sterk som en bjørn var han.

Han talte godt for sig og fik flere av byens mæcenater til at interessere sig for ham og punge ut. Men siden, naar Kristian var i pengeknipe, og det var han fortvæk, «slog» han dem, indtil de maatte slaa haanden av ham.

Det var en snil ingeniør ved navn Holm, hvis billede Kristian skulde male, og han fik nok føle, hvad det var at forskrive sig til den onde. Omtrent hver dag hjemsøkte Kristian ham for at gjøre nogen penselstrøk og «slaa» ham for mynt. Var han uvillig, satte Kristian sit mest dæmonisk brutale ansigt op og skræmte ham til at punge ut. Det var en skrækkelig trængselstid for den ulykkelige ingeniør. Hvor ofte forbandet han ikke hin usalige stund, da han hadde indlatt sig med den frygtelige maler, og utgifterne var rent skrækindjagende.

Endelig drog ingeniøren et lettelsens suk, da maleriet var færdig, og udmerket portrætligt var det. Kristian fik en femkrone paa kjøpet og takket for sig. Holm lot sætte en kostbar ramme paa det og gav det en pen plads paa sin væg.

Men næste dag han kom hjem fra kontoret var billedet væk. Han spurte sin vertinde og hun sa, at maleren hadde været der og tat billedet med sig, da han hadde noget at rette paa det.

Fuld av bange anelser ilte Holm op til kunstneren. Der sat han helt plakat over en toddy og snøvlet: «Du faar undskylde mig, Ludvig, jeg var nødt til [40] at stampe billedet. Her er seddelen, vær saa snild at lægge ut til gjenløsningen.»

Men Holm følte sig ikke sikker for kunstneren og lot foreløbig billedet bli hvor det var.

En tid efter møtte han Kristian Maler, som sa til ham:

«Det er sandt, Ludvig, jeg skylder dig 10 kroner. Nu var jeg netop oppe paa raadstuen og betalte en mulkt paa 10 kroner, men de kunde ikke gi mig igjen paa en femtikroneseddel, saa fik jeg 10 kroner tilgode der. Nu kan du gaa derop, hilse fra mig og si at du skal ha tieren, saa faar jeg betalt min gjæld til dig med det samme.»

«Tak skal du ha, nu kommer de mig virkelig godt tilpas,» sa ingeniøren varmt.

Han gik op paa politikammeret til kassereren og fremførte sit ærend, men denne lo og sa:

«Nu har nok maleren slaat i Dem en god skrøne.»

En dag kom Kristian Maler i rigtig krigshumør ind paa en kafé og saa tre mandspersoner sitte om et bord, alle var de hans bitre fiender, og han bestemte sig til paa stedet at gi dem en revselse.

Han gik like hen til bordet og gav den ene en durabel ørefik. De to andre fór op for at kaste sig over maleren, men han hadde venstre næven fuld av pepper, som han kastet i øinene paa dem, saa de forblindedes, gav hver av dem en kilevink og strøk paa dør.

En anden gang hadde han paa en kafé smurt op en ukjendt person, næste morgen, da maleren vaaknet ædru, kom han til det resultat, at det var ham selv om hadde kranglet sig ind paa fyren [41] og at han selv bar skylden. Kristian ærgret sig litt over dette, men endnu ærgerligere blev han, da han utpaa dagen fik en indkaldelse til politiet i samme anledning. Han skulde møte kl. 10 næste dag.

Kristian maler hyldet slaaende argumenter.

Kristian Maler var ute i god tid og spaserte frem og tilbake ute paa plænen ved raadstuen. Saa kom hans kontrapart opover gaten. Kristian hilste og sa:

«De, jeg er virkelig lei over at jeg smeldte til ^[42]Dem igaar. Ti skylden var min – det var jeg som fornærmet Dem først, eftersom jeg var fuld. Naa vet jeg, hvordan det gaar. Jeg blir ilagt en mulkt av 10 kroner – ja, jeg har pengene med mig. (Han slog sig paa lommen). Jeg maa betale 10 kroner, men De faar ikke noget godt av dem. Var det saa ikke bedre om vi forsonet os og gik ut og turet op disse pengene sammen.»

Den anden lo og samtykket. Saa gik de ut paa ballade og blev kjernevenner.

Forøvrig stod Kristian Maler sig godt med politiet. Hvis han saa en konstabel ha ondt for at klare en arrestant, var Kristian straks parat til at ta et tak med. Og naar de fik buksert arrestanten op paa stationen, honorerte man den hjælpsomme maler med et kronestykke.

Ofte fik han slagsmaalsmulkter, men sa at det lønnet sig ikke at betale dem; ti naar han «sat», hadde han indtægter av det. Da overtalte han slutterne til at la sig male av ham, og naar han slap ut fik han sit honorar i klingende mynt.

Engang sa hans husvert ham op, fordi han gjorde braak. Kristian Maler svor hevn. Efter han hadde flyttet kom han igjen paa en tid, da han visste at verten sov middag. Det var i den heteste sommertid og verten sov for aapent vindu i anden etage. Kristian satte en stige til og kløv ind av vinduet. Verten sov som en sten og Kristian tok malersaker frem og gav hans graasprængte haar og helskjæg en ny farve. Saa fjernet han sig ubemerket.

Da verten kom ind til sin familie med grønt haar og skjæg, blev der et forskrækkelig opstyr.

^[43]Kristian hadde et horn i siden til maleren W. som holdt malerskole. En dag da W. stod ved katheteret og holdt foredrag for sine elever, traadte Kristian Maler ind. Han trak en revolver, sigtet paa W., tvang ham til at gaa ned fra katheteret og sætte sig i salen. Fremdeles med revolveren i haanden indtok Kristian hans plads, varskodde forsamlingen om at ingen maatte forlate salen, saa holdt han et flammende foredrag for dem om kunst.

IX. BØRRESEN

Han er en av East-ends mest kjendte gatetyper. Bare hans maate at gaa paa er saa høist original, at man maa lægge merke til ham. Han strammer fremover med drabelige skridt, med brystet ut og hodet stolt hævet – bedst gjør han sig med en floschat, om den ender aldrig saa skabbet. Han har lange, rødlige, graasprængte bakkenbarter, der virker en smule politimæssig. Uttrykket i hans ansigt er værdig, indadvendt som hos en filosof, men pludselig retter han blikket urolig speidende til siden, og hans træk strammes mistænksomt op, som om han veirer en eller anden fare, saa synker han atter i sløv apathi.

Naar han taler, stammer han og det ogsaa paa en original maate. Han snubler i et bokstav for saa at buse voldsomt ut med ordet. Til eksempel, en av de første ganger jeg saa ham, sa han:

«Jeg skulde hente en m–m–mahognistol!»

Børresen er født i 1858 i Lakkegaten.

«Først gik jeg i p–p–pølsemakerlære,» fortalte han selv.

«Hvorfor blev De ikke ved det da, Børresen?»

«Jeg hadde ikke sje–sje–sjeni for p–p–pølsemakeri.»

[45] Efter hvad jeg hørte av andre, kunde ikke Børresen trives ved noget haandverk. Han vilde helst drive om paa gaterne og paata sig forskjellige smaajobber, som kunde falde. Han bodde hjemme hos sin gamle mor, hvem han trolig bragte sine ofte surt fortjente ører, og hun stelte saa kjærlig om sin store ubehjælpelige søn. Siden, da hun faldt fra og han blev alene, fandtes der snille folk her i strøket, som tok sig av ham. Om hans aandsevner end var smaa, var han dog ikke saa indskrænket, som folk gjerne vilde tro.

Hans hukommelse er temmelig skarp. I ottiaarene gjorde jeg flygtig hans bekjendtskap. Der hengik vel tre tiaar, før jeg atter støtte sammen med ham, men mit navn husket han.

Man kunde vel vanskelig finde en bedre ærendsvend end Børresen. Han var rask til at finde en adresse, utførte sit ærend præcist og nøiagtig og var ærlig like til fingerspidserne.

Lange tider var det hans bestilling at bære fisk fra bryggen op til hotellerne og bære varer fra torvene til folk.

Et lyst humør hadde han og lot sig ikke bøie av nogen motgang. Det var en dag, han stanset utenfor dampkjøkkenet og sendte et langlig blik op mot luken. Da kom en bekjendt og sa til ham:

«Er du sulten, Børre?»

«Ja, jeg har ikke faat m–m–middag paa tre dage. Hahaha!» lo han hjertelig, som om han fandt dette grinagtig morsomt.

Saa fik han søtsuppe og labskaus.

Skjønt Børresen hadde en god hukommelse, kunde han røre sammen virkelig og uvirkelig, og [46] med hans noget forvirrede begreper kunde ingen slutte sig til ham som ven eller kamerat, men der var nok av dem, som vilde holde leven med ham. Kom han ind i en butik, hændte det, at handelsbetjentene skjænket ham. Børresen taalte litet, og kom han paa en kant, blev han spillende glad, ja rent ellevild og lo i et væk. Efterpaa blev stakkaren meget daarlig i sit skjøre hode. Folk, som vilde ham vel, raadet ham til at gaa ind i en avholdsforening, og føielig som et barn gjorde han det.

Børresen hadde altid næret store tanker om sit eget jeg og ansaa sig selv som et saare vigtig medlem av samfundet. Den opmerksomhet der vistes ham under ceremonierne ved hans optagelse i goodtemplarlogen, smigret ham i høi grad.

Denne loge hadde en velynderske i nu avdøde frøken Wedel-Jarlsberg. Hun var en aften til stede ved en festlig sammenkomst der, og under dette behaget det hende at henvende nogen venlige ord til Børresen. Han kunde ikke forstaa det anderledes, end at hans tiltrækkende person hadde gjort et dypt indtryk paa den adelige dames hjerte, og i et nu straalte de mægtigste stormandstanker op i hans forvirrede hjerne, i aanden saa han sig allerede som et medlem av den grevelige familie, hans livs store øieblik var kommen, det gjaldt kun at gripe det og holde det fast. Og Børresen stammet modig frem et egteskapstilbud. Men den gamle dame blev mægtig vred og gav ham ren besked for pengene. Børre, som man i daglig tale kaldte ham, gik hjem med en brusten illusion, men man hørte ikke at han tok sig noget større nær av det.

Som aarene gik, syntes der at dukke skjulte evner op hos Børresen. Naar han tidlig og sent færdedes paa gaterne, tilsyneladende sløv og uinteressert, kunde han dog lægge merke til mange ting, som han forstod ikke var som de skulde være. I aarevis næret han folks vanlige skræk for at «ha [48] noget med politiet at bestille». Men senerehen hjalp konstablerne ham, naar han led overlast, og Børre kom tilsidst til at anse dem som sine venner. Det faldt ham ind at gi dem vink om visse iagttagelser, han hadde gjort, og dette vink blev taknemmelig mottat og tildels honorert. Man opmuntret ham til at fortsætte hermed og bad ham ha et vaakent øie med det og det.

Naar Børre drev over Lilletorvet og ind gjennom Vaterlands krinkelkroker sløv og aandsfraværende at se til, skulde vel lyssky individer mindst ta nogen notis av ham, hvem de nærmest ansaa for idiot. Men Børre var skarp nok og kunde gaa paa politistationen og avlægge en rapport, der ledet til at gaukereder opdagedes og anden uhumskhet kom for dagen. Men det hændte ogsaa, at Børres skjulte virksomhet opdagedes og han led overlast for det.

For nogen tid siden traf jeg Børresen paa gaten og stanset ham. Jeg bad om at faa tale med ham, men han sa, at han ikke hadde tid netop nu.

«Hvor er De at træffe?» spurte jeg. «Jeg bor paa M–m–mangelsgaarden! Ja, jeg er a–a–ansat der,» rettet han.

«Som hvad da?»

«Som in-in-inspektør!» svarte han stolt. «Der er n-n-nogen igjen av de gælnе g-g-guttene og dem maa jeg p-p-passe paa.»

Næste dag avla jeg et besøk paa Chr. Augusts minde og fik tale med Børresen.

Men der syntes «inspektøren» noksaa forsagt overfor nogen oppassere, som stod nærved os i gaarden og syntes at iagtta os.

[49] «Er De ikke noget ved politiet?» spurte jeg.

Han knappet sin trøie op og viste mig et nysølvs skilt han bar paa vesten, hvorpaa der stod «Privatdetektiv».

«Se det – og De har opdaget flere forbrydelser.»

«M-m-mangfoldige fæle forbrydelser!» stammet han og hvisket ængstelig:

«De der borte ser paa os. L-l-la os tr-tr- træffes en anden gang.»

Han rakte mig høitidelig haanden til farvel, og porten smeldtes igjen bak mig.

X. THOMAS TOLLEFSEN

Hele byen kjender ham fra forstadsteatrene og basarkomedier, hvor han har gjort sig populær som komisk skuespiller, ja, de fleste byer i Norge har han gjæstet med omreisende selskaper.

Han er født i Aas. Paa Næsset i Bundefjorden stod han i butik, var flink til at snakke og handle med folk, men holdt ogsaa meget av at reise til Kristiania med dampbaaten – det var mange aar før Smaalensbanen blev bygget. Ombord paa baaten holdt Tollefsen sig mest hos styrmanden, hvis funktion han ogsaa overtok. Tollefsen interesserte sig meget for at staa ved rattet. Man sa om ham at han kjendte farvandet her saa paa en prik, at om han fik certifikat, kunde han gjerne selv føre skute paa Bundefjorden.

Under byturen var det hans største fornøielse at besøke teatrene. Senerehen var han i en aarrække handelsbetjent hos Gabrielsen & Enger i Storgaten. Man gav ham den lov at han var en flink handelsmand. Ellers sværmet han for teatret og for at omgaaes skuespillerne. Og en stadig sterkere længsel drev ham til bredderne.

I begyndelsen av ottiaarene aapnet han en kortevareforretning i Storgaten. Men da hadde allerede [51] Thalia stjaalet Tollefsen fra Merkur. Han likte bedre at læse roller bak disken end at betjene kunder. Paa Østre Arbeidersamfunds bredder vandt han sine første laurbær som skuespiller. Som Simson i «Tre forelskede politikonstabler» var han uimotstaaelig komisk og gjorde megen og fortjent lykke.

Kortevarebutikken gik fallit, og Tollefsen gav sig helt Thalia i vold. I «Et Valgknepp» spillet han aldeles udmerket en herskesyk kone. Tollefsen tok sig prægtig ut som aldrende madame og har senerehen gjort megen lykke i ældre kvinderoller. Ikke mindst madam Andersen i Lovstads «Fra Vika til Ekebergtoppen». Han spillet paa basarer og byens arbeidersamfund og gjorde stadig lykke.

Saa kom Knut Tivander med et norsk-svensk selskap og tok Tollefsen med paa en «Andersen, Pettersen og Lundstrøm»-turne. Tivander var den bedste Lundstrøm som tænkes kunde. I dette stykke spillet Tollefsen Skolemesteren med bravour. Tivander holdt meget av «Lilla Tollef» som han kaldte ham.

Siden spillet Tollefsen mest i Victoria Teater (nu Centralteatret), hvor han utførte en mængde roller. Utenfor scenen var han avholdt av alle, som kom i berøring med ham. Han var gemytlig og smaamorsom, ellers stille og beskeden, roste aldrig sig selv, men var ivrig til at rose kolleger og næret ingen skinsyke over den lykkelige kunde gjøre. Et sjeldent træk hos en skuespiller.

Paa Hamar spillet Tollef, som de kaldte ham, for første gang Lundstrøm. Det var en virkelig god præstation. Han spillet den efter Knut Tivanders [52] forbillede. Men han leverte en norsk Lundstrøm. Siden har han spillet denne rolle mange hundrede ganger i Kristiania og smaabyerne. Tollef var like populær hvor han optraadte. I Oslo, ved Sagene eller i Homansbyen.

Om sommeren trak han ud til sin fødebygd Aas, slog sig ned hos en slegtning, hvor han meget ihærdig deltok i høiaannen, kornskuren og gaardsens arbeide.

Man sa at Tollef skulde se noksaa martialske ut naar han drog ut paa engen med ljaen over skulderen.

Familien deroppe vilde gjerne beholde ham hos sig for bestandig. De vidste jo, at en skuespiller som han uten fast engagement ofte kom til at staa paa bar bakke og slite med kummerlige kaar. Det hadde saa mangen gang været tilfældet med Tollef.

Men naar høsten kom med tidlig mørke kvelder, var det som en magisk kraft trak Tollef ind til bredderne i Kristiania, og han kunde ikke staa imot.

I 1886 spillet han ved fru Widgren-Norrbys theater paa Victoria. Da opførtes et leilighetsstykke «Bjørnen i Gjelleraasen», hvor Tollef hadde en glansrolle som «Skindfyken».

Tollef var noksaa godtroende av sig. En dag kom en av kameraterne og slog en skrøne i ham.

«Vi skal opføre Shakespeares Hamlet, og du skal spille Hamlet, prins av Danmark. Her har du boken – ta fat og studer den med engang.»

Tollef blev noksaa bestyrtet, men skrønen gik i ham.

Siden kom en anden kollega, som var indviet i spøken, op i paaklædningsværelset, der sat Tollef og læste i boken og syntes at bryte sin hjerne ganske forfærdelig.

Thomas Tollefsen.

«Naa, hvad er der i veien, Tollef?» spurte kameraten.

Denne gren og klødde sig bak øret.

«Aa, fa'n, jeg skal spille Hamlet!» brast det ut av ham. «Jeg vet ikke, hvad jeg skal si om dette.»

«Tror du da ikke, at du klarer rollen?»

[54] «Jeg er nødt til at klare den, naar jeg har faat den,» svarte han næsten sint.

Men da han av en anden fik vite, at det hele kun var en spøk, brøt han ut i en befrielsens latter.

I 1894 kom Tollef paa Karl Johantheatret som suflør. Skjønt han her hadde gode økonomiske kaar, længtet han nok efter, fra sin underordnede plads, at komme op paa scenen. Og langt om længe skulde hans ønske opfyldes.

Da man i 1895 skulde opføre Gunnar Heibergs «Det store lod», var forfatteren selv instruktør. Under første prøve kastet Heiberg sine øine paa Tollefsen og utbrøt:

«Der er den mand jeg trenger i folkemøtet i 3dje akt!»

Saa blev da Tollef halet op av suflørлуken og fik en liten rolle at utføre. Han greiet den godt og fik ros i selveste «Aftenposten». Dette syntes Tollef som den største triumf han i sit liv hadde vundet.

Senerehen kom han paa «Olympen» i adskillige aar med visse mellemrum, da han var optat andetsteds. Han spillet saaledes i en nytaarsrevy paa Eldorado theater. Og indimellem sit teatervirke hadde han i kortere perioder andre beskæftigelser. Han hjalp saaledes en mand at starte en kolonialbutikk i Møllergaten og viste sig flink til at handle. Flere ganger hadde han ansættelse paa smaa kaféer, hvor han hjalp til med regnskapsholdet og serverte for gjesterne. Paa saadanne steder virket han formelig som et trækplaster.

Det vilde være vanskelig, for ikke at si umulig, her at opregne alle de steder, hvor Tollefsen har [55] optraadt. Men det eiendommeligste sted hvor han har spilt komedie er i Møllergaten 19, – selveste politikammeret.

Nytaar 1895 optraadte et diletantselskap paa Folketheatret i Møllergaten, og Tollefsens navn stod under plakaterne som direktør. Man skulde opføre et nytaarsstykke, som efter datidens skik og bruk først skulde gjennomsees av politiet. En sang, «Kristiania er saa fast en borg» vakte straks mistanke. Tollef blev opkaldt paa stationen, og fuldmægtigen sa barskt til ham:

«Denne vise gaar vel efter melodien «Vor Gud han er saa fast en borg?»»

«Nei, der er en ganske anden melodi,» svarte Tollef.

«Naa, vil De synge den!»

Og Tollef sang, nu for et helt nyt publikum, første vers av visen, den gik paa en populær operettemelodi.

«Tak, tak,» sa fuldmægtigen smilende. «Det er nok!»

Tollef kan vel ha æren av at være den eneste som har sunget kupletter paa denne scene.

I 1914 la Tollefsen op. Siden trak han sig tilbake til suflørkassen i «Maxim». Nu har hans svigtende syn nødt ham til ogsaa at opgi denne bestilling.

Men han bevarer fremdeles sit gode humør og sit lyse livssyn. Han er meget ute og spaserer og vil gjerne snakke med folk. Naar han drikker et bæger med en ven og kommer frem med minder fra «de gode gamle dage», lyser hans godmodige ansigt op og hans øine straal.

XI. TIMEVINKELN

I 1870-arene da Frams kaffekjelder i Pløensbakken var en overmaade populær kafé, hvor Fjørtøft og hans tilhængere var stamgjester og her var et samlingssted for maalmænd og radikale venstremænd, saa man ofte her en skjegløs mand, adskillig over de firti med rød næse og et ansigt, som bar et alvorlig teologisk drag, han uttrykte sig med en viss værdighet, og den som ikke kjendte nærmere til kandidat Olsen, kunde nok la sig dupere av ham, og han vilde gjerne tilby unge artianere sin «veiledning i latin, græsk og hebraisk». Likeledes vilde han gjerne kaste sig op i religiøse og politiske diskussioner, dog her kom han som oftest tilkort. Men ved et glas øl og en dram syntes han at være i sit element. Her kjendte han intet maatehold, men blev tilsidst snøvlete og vrøvlete.

Det var Timevinkelen, ogsaa kaldet Snapse-Olsen.

Engang hadde der været knyttet store forhaabninger til ham, og hans hjembygd hjalp ham frem til studentereksamen. Det maatte være i femtiaarene, at han tok sin artium og det med ganske god karakter. Andeneksamen tok han ogsaa, men ^[57]dermed var det slut med studierne. Han skulde nu slaa sig igjennom ved at gi undervisning. Hertil hadde han faat en god anbefaling av professor Unger og hadde en usedvanlig smuk haandskrift. Men det blev nok ikke stort med undervisningen.

I femtiaarene stod det endnu en viss glans av en student. Man saa i disse Minervas sønner fremtidige doktorer, jurister, embedsmænd og videnskapsmænd, verden syntes at staa dem aapen, man stelte pent med dem og var ikke uvillig til at gi dem kredit, og tok de sig en fottur utover landet, kunde de gjøre regning paa en gjestfri mottagelse hos storbønder og paa prestegaarder.

Saaledes var vel Olsens eksistence saa nogenlunde i det første decenium – han underviste i kortere tidsrum og paatok sig av og til avskrivning – ellers var hans liv en stadig rangel, og nedover gik det med ham. I sommermaanederne losjerte han i det grønne paa Ekeberg (hos madam Grøn, som man sa), og om høsten under en oplagt baat nede paa bryggen. Han var en stadig gjest paa apotekene, hvor man dengang kunde faa sig gratis en grøn bitter serveret paa disken ved at klage over mavesyke. Han var en type, som alle Kristianiafolk kjendte. Undertiden kunde han gaa paa gaten og forvri sit grønliggustne ansigt paa det forskrækkeligste og skrike: «Uf, at jeg er saa daarlig!» Eller han stanset en person og sa bønlig: «Aa gi mig 10 øre til en dram, jeg er saa syk, De!»

Snart trak han sig tilbake fra kaffekjeldereren i Pløensbakken, hvor han følte sig tilsidesat. Han foretrak «Putten» og Heftyekjeldereren, hvor han ^[58]holdt politiske foredrag for smaabønder; blandt dem kunde han skinne som et lys.

I begyndelsen av ottiaarene traf jeg sammen med Timevinkelen, hvem jeg tidligere kun hadde kjendt av utseende, nede i «Putten» i Storgaten. Det var en tidlig raakold høstmorgen jeg gik dit ned for at faa en kop kaffe.

Der sat kandidaten ved et bord for sig selv bøiet over en avis. Han var daarlig i klærne og hadde barnaaler nedover ryggen. Det graa haar hang ham pjusket ned i panden. Den rødblaå næse lyste op i det gammelagtige, grøngustne ansigt, som bar et sløvt, haabløst, bedrøvelig uttryk.

I stilhet bad jeg opvarningspiken for min regning at servere Olsen en kop kaffe og et par gode smørrebrød uten at la ham vite hvor det kom fra. Jeg sat langt borte fra ham i lokalet.

Forstukket bak en avis iagttok jeg ham, da han blev servert det bestilte. Hans ansigt lysnet til, og saa lot han blikket fare søkende rundt i lokalet, slukte derpaa kaffen i sig.

En liten stund efter kom han frem til mig og hilste mig, idet han tiltalte mig ved navn.

«De skal ha mange tak,» sa han. «Kaffen gjorde mig godt, men smørrebrødene har jeg tat med mig, jeg kunde ikke spise noget, jeg skal si Dem, jeg var ganske tilfældig kommet ut paa en liten rangel igaaraftes og hadde glemt min portnøkkel, og saa maatte jeg lægge mig til under en omvendt baat nede ved bryggen, saa blev jeg tilrakkert av granbar – –»

Denne forklaring avgav Timevinkelen saa nonchalant, at det var en lyst at høre.

[59] Et aars tid efter hændte en historie, som kom til at danne en lysende avveksling i Timevinkelens ellers noksaa triste tilværelse.

Det var en sommermorgen han sat nede i «Putten», med «Aftenposten» foran sig og tømmermænd hamrende i panden efter et usedvanlig stormfuldt bakanal. Misfornøiet med sig selv og tilværelsen idetheletat, søkte han at adsprede sig ved at fordype sig i de politiske nyheter. Da han var færdig hermed, faldt det ham ind at se efter ledige poster. Kanske der kunde findes noget avskrivningsarbeide for ham.

Saa faldt hans blik paa en annonce:

Huslærerpost

Det var hos en sorenskriver i en naturskjøn egn. Tre gutter at undervise. 800 kroner aaret. Posten skulde tiltrædes straks.

Olsen hævet sin høire haand i veiret og lot den med et smeld falde ned i bordet.

Han hadde faat en idé – en glimrende idé!

Hvorfor skulde han ikke søke posten? Hadde han ikke sine gode eksamener og anbefaling fra professor Unger?

Han grundet herover og forvred sit grøngustne ansigt av ideen og tok til at utmale sig alle de lysende fordeler ved en saadan stilling. De fornødne kundskaper hadde han jo og øvelse i at undervise. Her vinket ham et sorgfrit liv i nye, behagelige omgivelser, han vilde føle sig som et nyt menneske og kunde komme sig storartet op. Hvor kunde man ikke briljere med sine kundskaper og [60] sin overlegne intelligence

derute blandt bønderne, og kanske, – ja, det syntes ham høist rimelig – kunde han komme til at gjøre et godt parti.

Han følte sig helt forynget ved disse utsigter, og oprømt forlot han «Putten». Resolut gik han ut og slog sig nogen mynt, og satte sig ned og skrev brevet til sorenskriveren, hvori han meldte sig til huslærerposten og vedla professor Ungers anbefaling. Tilslidst utbad han sig eventuelt et litet forskud paa gagen, eftersom han nu en tid hadde været uten beskjeftigelse.

Efter at ha bragt brevet i posten, avventet han i en viss spænding resultatet.

Der var indløpet en hel del ansøkninger til huslærerposten, men ingen av dem udmerket sig ved en saadan smuk haandskrift som kandidat Olsens, dertil hadde han anbefaling fra en professor ved universitetet. Tilfældigvis var der ikke vedføiet noget aarstal, ellers vilde sorenskriveren ha set at bemeldte kand. filos. Olsen maatte være langt over de femti.

Snart efter indløp til Timevinkelen brev fra sorenskriveren at han var antat til posten og vedlagt et forskud av 150 kroner.

Olsen blev likefrem begeistret og gik ned paa basaren og kjøpte sig en brukt dress, som han straks iførte sig og saa nu ut som en bedre mand. Dermed gik Timevinkelen ut paa en generalrangel, som varet like til den dag, da han skulde avreise til sorenskriveren. Da saa den gode Olsen ut som en muddermand.

«Man muss sich nicht verblöffen lassen,» tænkte han, løste sig billet og dampet ivei med toget.

[61] Paa skrivergaarden traf man forberedelser til mottagelsen av den nye huslærer, her var det jo likesom familien skulde faa et nyt medlem. Smaaguttene var spændt paa at se om deres nye huslærer var en hyggelig kar, og de to unge døtre glædet sig ved utsigten til at faa i huset en ung, flot Kristianiaherre, hvilket jo kandidat Olsen maatte formodes at være.

Om eftermiddagen avreiste kusken med sorenskriverens landauer til stationen for at avhente den nye huslærer.

Utenfor stationen steg kusken av og da toget kom, holdt han sig fremme og saa passagererne strømme ut, men kunde ikke opdage nogen, som syntes at være kandidat Olsen.

«Han kan ikke være med,» tænkte kusken, som han blev staaende speidende ut over den tomme station. Han saa nok en fæl fyr, som drev hen over platformen, men kunde ikke tænke sig at det var kandidaten.

Nu nærmet skikkelsen sig ham og snøvlet:

«Er det nogen Dere søker?»

«Ja, jeg skulde hente en kandidat Olsen,» svarte kusken.

«Det er mig det!»

«Nei, det kan ikke være mulig,» erklærte kusken.

«Jo, jeg skal vise Dere svart paa hvitt.»

Og han trak frem sorenskriverens brev.

Kusken studerte brevet og maatte nu med forfærdelse indrømme, at det hadde sin rigtighet.

«Hvordan gaar dette?» mumlet han, tvilraadig om hvad han skulde gjøre.

«Ettersom De er her for at hente mig, saa faar [62] vi vel se at komme avsted,» mente Timevinkelen:
«Hvor er kjøretøiet?»

«Her.»

Olsen gjorde mine til at stige op i vognen, men kusken holdt ham tilbake.

«Nei, De kan ikke sitte inde i vognen, saadan De ser ut. De kommer til at rakke til. De faar sætte Dere paa bukken hos mig.»

«Neigu gjør jeg ei, nei,» svarte Olsen. «Er De her for at hente mig, skal jeg kjøre paa herskapsvis.»

Kusken maatte føie sig, og Timevinkelen steg ind i landaueren og slængte sig makelig tilbake i puterne.

«Hvordan gaar dette – hvordan gaar dette?» mumlet kusken urolig for sig selv, som han kjørte opover landeveien. Men Timevinkelen tok det med knusende ro. Noget av rusen hang endnu i ham. Han forespeilet sig vistnok ikke de lysende utsigter, som hadde henrevet ham, da han indsendte sin ansøknig, men var dog bestemt paa at gjøre det bedste ut av huslærerposten.

Paa skrivergaarden stod aftensbordet dækket med et tilbehør av nogen flasker vin for anledningen. Den mand, der overdroges ansvaret for de tre unge poders opdragelse, pleide at være en hædret person her i huset.

Ute paa verandaen sat skriveren, fruene, fuldmægtigen og husets to døtre i fuldt puds for at motta kandidat Olsen, og gutterne stod utenfor porten for at speide efter det første glimt av landaueren.

Da gutterne kom løpende ind og meldte landauerens [63] ankomst, steg de unge damers spænding til det ytterste.

Snart hørte man hovslag og vognhjulenes raslen opover alleen.

Ind rullet landaueren med Timevinkelens skrækindjagende skikkelse paa baksættet.

Tableau!

Sorenskriveren bad kandidaten pakke sig.

«Nei,» snøvlet Olsen, «er jeg antat til posten, saa skal jeg pinedød ogsaa tiltræ den.»

Det endte med at man indgik et kompromis.

Olsen blev indlogert i drengestuen for natten, og da han næste morgen kjørte paa melkevognen ned til stationen med et fjerdingaars gage i lommen, var han ytterst tilfreds med sin virksomhet som huslærer hos sorenskriveren.

Skulde mene der blev ballade ved hans hjemkomst til hovedstaden.

Aarene gik, og Timevinkelen førte sit vanlige liv og kavet sig igjennem som bedst. Det faldt ham ikke ind at forsøke sig som huslærer mere. Alderen begyndte at gjøre sig gjældende hos ham og han blev fuld av gigt. Den hadde han vel paadratt sig paa madam Grøns hotel og i det sure logis under baathvælv.

I adskillige aar hadde jeg tapt ham avsyne, da jeg langt ut i nittiaarene atter støtte sammen med ham og kom til at bo i samme gaard som han.

Det var en gammel skipper – la os kalde ham Eng – der i sin tid skulde ha været en dygtig sjømand, var en glad sjæl, som holdt av et bæger, men ogsaa i lange perioder hengav sig til den mest fanatiske religiøsitet. En dag faldt han ned ^[64] fra masten og forslog sig i hodet, saa han blev skrullet av det. Han maatte opgi sjømandslivet og slog sig ned i Kristiania, hvor han hadde to ugifte søstre som var sterkt religiøse. Og med sin omtaagede forstand henfaldt nu Eng til mørke religiøse grublerier. Disse tre søskende hadde nogen midler og for at bidrage til utkommet begyndte Eng at sælge kristelige bøker. Han sat paa en feltstol utenfor Glasmagasinet – en gammel, hvitskjegget mand, som med et barnslig smil frembød sine bøker til forbigaaende, spesielt en bok, betitlet «Jesu Liv». Den fik gamlingen navn efter, og de fleste kjendte ham ikke under noget andet navn end «Jesu Liv».

Da Eng og hans søster tok ophold i et hus op mot Ekeberg, fik de tilovers et litet kot av et værelse, som de averterte tilleie for en «troende mand».

Og Timevinkelen meldte sig som leier. Der var foregaat en stor forandring med ham. Han kunde ikke længer taale nydelsen av sterke drikke og var blit kjed og lei av lassaronlivet, og saa hadde han faat noget fast skrivearbeide. Hans næse hadde mistet den rødblaa farve, hans ansigt var blast og rynket og han saa gammel ut, nu var han ogsaa blit ganske net antrukket.

Og da han meldte sig hos søskenderne Eng som leier, «fandt» de og «kandidat Olsen» hinanden med en eneste gang. I deres øine var han et teologisk lys. Han leverte sin lille fortjeneste til dem og blev som et hædret medlem av familien. Kristianiakafeen hadde ikke længer nogen tiltrækning for ham. Hovedstaden hadde i ham mistet en av sine mest bekjendte originaler.

XII. DIKTEREN NICKELSEN

En bekjendt av mig fortalte om en oplevelse han hadde, da han som ganske ung gut for første gang kom hit til Kristiania i ottiaarene:

«Nede ved jernbanetorvet traf jeg en mand med mørkt helskjæg, som venlig smilende indbød mig til at følge sig hjem og drikke et glas vin. Han saa snild og godslig ut, og uten betænkning slog jeg følge med ham opover Toldbodgaten og ind i en av sidegaterne, hvor han bodde. Han laaste op en dør og bad mig værsaagod træde ind, hvilket jeg ogsaa gjorde. Men da han saa laaste døren indvendig og stak nøklen til sig, blev jeg virkelig ræd. Dog viste min frygt sig at være helt ugrundet. Han bød mig sitte ned og skjænket mig vin og drak med mig, saa tok han frem av et skap en stor bunke beskrevne papirer og ga sig til at læse op for mig. Det var dikte og lange avhandlinger – av filosofisk art, tror jeg – og han var begeistret og skrek høit op og gjorde mægtige gester med høire haand, det var nok hans eget forfatterskap alt dette. Jeg husker forresten ikke et muk av det hele. Han trakterte mig flittig med øl og vin og beholdt mig i flere timer før han slap mig ut. Saa trykket han ^[66] min haand til avsked og bad mig snart komme igjen, hvilket jeg lovet. Men det blev nok intet av. Det var sandelig en underlig skrue,» sluttet min bekjendt.

«Det var dikteren Nickelsen!» utbrøt jeg efter at ha hørt hans beretning.

I begyndelsen av ottiaarene støtte jeg først sammen med denne besynderlige fyren – han kunde vel dengang være ca. 40 aar gammel. Han var meget selskabelig anlagt og satte pris paa et glas. Helst vanket han paa mindre kaféer.

Hans far hadde eiet en gammel kjendt gaard i Nedre Slotsgate, som bar sine merker fra Karl XII's besøk i form av to svenskekuler i murveggen, og paa façaden stod med jernbokstaver: «Gud være med os». Faderen skulde ha været en ret formuende mand, og til denne søn, som røbet temmelig smaa evner, hadde han kjøpt en livrente. Da faderen før sin død solgte «Gud være med os», satte han som fast betingelse i salgskontrakten at sønnen skulde ha et gratis værelse i gaarden, saalænge han levet, uanset om gaarden skiftet eier.

Dikteren Nickelsen var en høi mager mand med mørkebrunt helskjæg, der gik i to spisser nedentil, der laa noget visst forstyrret, halvskrullet i hans øine. Jeg har aldrig hørt, at han hadde nogen beskjeftigelse, men han var jo nogenlunde godt økonomisk stillet og ikke videre flot anlagt. Hans tid var optat av lange spaserurer, kafébesøk, læsning og diktning. Han forsøkte aldrig at faa disse aandsfostre forlagt, det var ham nok at læse dem høit for sine bekjendte og han glædet sig høilig over deres ros og spanderte drikkevarer paa dem. Saa ^[67] lot han til at ha en sterk hukommelse og var en ganske god fortæller.

Hans kjæreste minde var et kunstnerkarneval i logen han i sin ungdom hadde deltatt i, da han optraadte i ridderdrakt og gjorde et voldsomt indtryk paa damerne. Ellers lot nu ikke kvindelig skjønnhet til at utøve nogen tiltrækning paa ham.

Saa hadde han skrevet et skuespil «Frøken Tusenfryd» og faat sin gode ven Johannes Brun til at indlevere det til Kristiania Teater for ham. Om ikke titelen skulde behage direktionen, hadde Nickelsen for sikkerhets skyld vedføiet fem andre titler paa stykket. Men han fik aldrig noget svar fra direktionen og var altfor beskeden til at henvende sig til den i saa maate. Dog hadde han en indtil visshet gramsende mistanke om at direktionen i al hemmelighet hadde git dette udmerkede stykke et selvvalgt navn og latt det opføre. Og denne formodede blodige uret der skulde være begaat mot ham, fylgte ham med harme, naar han talte om det til sine venner.

Ellers led nok ikke Nickelsen av mange ærgrelser her i livet. Han var i besiddelse av et rentut prægtig humør. Alle motganger tok han med knusende ro og kunde ikke bli fornærmet paa nogen. Men han hadde let for latteren, en klukkende skoggerlatter, som vedvarte i det uendelige. Han saa kun det gode hos sine medmennesker, og livet var efter hans mening helt igjennom prægtig, og han hadde saa mange interessante oplevelser at fortælle: En av dem hadde han besunget i et dikt, som han selv satte saa høit, at han for egen regning ^[68] hadde latt det trykke og utdelt det gavmildt til sine bekjendte.

Det het: «Mit møte med bjørnen». Jeg husker kun de fire første linjer:

Det var en kveld klokken otte
Jeg vandret i sorten skog,
Til Kongsberg by jeg maatte
Og fremad jeg hastigen jog.

Hvorfor Nickelsen maatte til Kongsberg fik man ingen opplysning om, men det lot til at være en yderst presserende grund. Videre skildret han, hvordan en stor bjørn pludselig dukket frem av skogen og stillet sig truende paa bakbenene iveien for ham. Uten at miste fatningen blev Nickelsen rolig staaende og saa bamsen fast ind i øinene. Dyret brummet stygt og lusket ind i skogen igjen. «Mit blik behaget den ei,» sluttet dikteren. Og det kunde vel hænde at bjørnen blev skræmt av det skrullete uttryk i Nickelsens øine. Dette dikt foredrog han med en sand tragisk pathos.

En anden av hans interessante oplevelser var følgende:

Langt paa natten kom Nickelsen hjem til sin leilighet i «Gud være med os». Han laaste op den ytre dør og hadde nu for at komme til sit værelse at gaa gjennom en lang korridor, som just opplystes av maanskinnet, der faldt ind fra et vindu, som vendte ut mot garden. Da kom en høi dame med pudret paryk og krenoline like imot ham, hendes fine smukke ansigt var hvitt som et laken. Høflig som altid tok Nickelsen hatten av for hende, men uten at ta notis av ham, gik hun med stolt holdning ^[69] forbi ham, og da han vendte sig og saa efter hende, var hun forsvunden.

«Blev du da ikke ræd?» spurte en av tilhørerne.

«Ikke i mindste maate,» lød svaret.

«Fandt du det da ikke uhyggelig?»

«Nei, jeg fandt det bare uhyre interessant og følte mig smigret ved at en dame fra forrige aarhundrede gjorde mig den ære at vise sig for mig.»

I sammenhæng hermed maa jeg nævne en ven av Nickelsen, en stille, mørk, indesluttet fyr som het Dankert.

«Han er en bra mand,» sa dikteren engang til mig om ham, «en meget interessant mand, og han hører det, som ikke andre kan høre.»

«Hvordan da?»

«Ja jeg vil ikke si mere,» drog Nickelsen sig diskret unna.

Disse hans mystiske ord gjorde mig nysgjerrig. Men ikke lang tid efter skulde jeg faa forklaring paa dem.

Det var sent en aften at jeg slog en gjenvei over Hammersborg for at komme hjem. Det var vakkert veir med maaneskin og der hersket en dyp stilhet i denne alderstegne forstad.

Jeg gik hensunken i mine egne tanker, da pludselig en mand styrtet frem av en av smaagaterne og grep mig i armen og ropte:

«Hørte De et kvindeskrik?»

Jeg saa ind i hans forstyrrede ansigt og gjenkjendte nu Dankert.

«Hørte De et kvindeskrik?» gjentok han i samme ophidsede tone.

«Nei, her er jo stilt som i graven,» svarte jeg.

[70] «Men jeg hørte det tydelig, det er bestemt blit snigmyrdet en kvinde i en av gaardene deroppe.»

Idetsamme nærmet en konstabel sig fra den anden kant.

Nu styrtet Dankert løs paa ham.

«Hørte De et kvindeskrik?»

«Er De nu ute med kvindeskriket Deres igjen?» gren konstabelen.

«Ja, jeg sier Dem, der er en kvinde snigmyrdet deroppe.»

«Sludder, far, bare gaa hjem og læg Dere naa!» tordnet lovens haandhæver. Og Dankert pilet iveri.

«Var han beskjenket?» spurte jeg konstabelen.

«Langtifra,» lød svaret. «Han skal være ganske fornuftig om dagen, men han har det med at løpe om paa Hammersborg om natten og plage folk med disse kvindeskrik, som han hører. Det er nok etslags galskap hos manden.»

Det var altsaa dette som Nickelsen fandt saa interessant hos sin ven Dankert. Senere skulde jeg erfare, at den gode dikter selv var begavet i en lignende retning. Han saa det som ikke andre kunde se.

I jobbetiden mot aarhundredets slutning meldte der sig en kjøper til «Gud være med os», som vilde la gaarden nedrive for at opføre en moderne bygning paa dens tomt. Og Nickelsen fik en liten pengesum for at frafalde sin ret til at bo der. Det lot dog ikke til at han tok sig nær av at hans gamle hjem lagdes i grus.

«Jeg kan allikevel se det for mig, naar jeg vil,» sa han.

En dag fulgte Nickelsen mig rundt byen og viste ^[71] mig hvor gamle, nu forsvundne løkker og gaarder før hadde ligget. Og herved la han en sjelden skarp hukommelse for dagen.

Om sommeren slog Nickelsen sig ned paa landet, hvor han levet paa egen kost og vandret om i de store skoger og drømte og filosoferte og siden gjorde sine optegnelser. Jeg har idetheletat sjelden kjendt en mere lykkelig, nøisom og tilfreds mand end ham, og han vilde alle sine medmennesker saa vel.

En dag stanset Nickelsen mig paa gaten og sa med en stolt mine:

«Jeg frelste et menneskeliv igaar.»

«Hvordan foregik det?»

«Jo, min vertinde blev saa forfærdelig syk, at hun holdt paa at dø paa flækken. Da skjænket jeg hende et ølglass genever og tvang hende til at drikke det, og hun retirerte øieblikkelig.»

«Du er en flink mand, Nickelsen,» sa jeg.

«Men hør naa,» fortsatte han. «Næste gang vi møtes, er det ikke sikkert at du kjender mig igjen.»

«Hvorfor ikke?»

«Fordi jeg agter at ta helskjægget av mig, og denne stripe dressen skal farves graa, huen likeledes. Hvis du ser en skjægløs mand graaklædt fra top til taa, saa er det mig.»

«Jeg skal huske paa det.»

Desværre fik jeg ikke anledning til at se dikteren saadan forvandlet. Det gik aar og dag før jeg traf ham igjen. Saa fik jeg en billet fra ham med anmodning om at besøke ham paa et hotel i Rosenkrantsgaten, hvor han bodde. Jeg gik ditned og fandt ham i godt humør. Han har ialfald da sit ^[72] helskjæg. Han var nylig kommen til byen efter et længer ophold paa landet.

«Liker du at bo paa hotel?» spurte jeg i samtalsens løp.

«Ja, det er nok paa en maate interessant og samtidig spændende,» svarte han med et mystisk smil.

«Hvordan mener du?»

«Igaarnat vaaknet jeg ved at det puslet utenfor døren. Jeg hadde laast den førend jeg la mig, og nu saa jeg nøklen dreie sig rundt i dørlaasen. Der blev benyttet etslags knipetang utefra. Døren aapnedes paa klem og et rødskjægget ansigt tittet ind. Men jeg sendte ham et blik, det var nok til at faa ham til at forsvinde. Siden sov jeg trygt. Men inat var rødskjæggen her igjen og maatte fordufte paa samme maate.»

Dette syntes mig noget utrolig. «Det maa være en farlig indbrudstyv,» sa jeg.

«Det er ingen almindelig tyv,» svarte han.

«Tror du da ikke det er dine penge han vil ha fat i?»

«Nei, det er mine manuskriper han gaar efter. Det er en infernalsk intrige man har sat igang mot mig.»

Da begyndte jeg at forstaa.

«Jeg faar vel flytte til et andet hotel – og det maa ske paa den mest hemmelighetsfulde maate.»

Han flyttet til et hotel ved jernbanetorvet. Men ogsaa her besøkte rødskjæggen ham om natten.

Nu tok Nickelsen en rask beslutning. Han reiste til Ljan og indlogerte sig paa skiftet der. Men ak, ogsaa her dukket den forfærdelige rødskjæg op og forsøkte at trænge sig ind til ham.

[73] Aldeles nervøs av denne mystiske forfølgelse vendte dikteren tilbake til Kristiania, hvor han fik sine manuskripter forvaret i et ildfast hvælv. Derpaa flyttet han sammen med Dankert.

Der viste rødskjæggen sig ikke, men Dankert hørte kvindeskrik om natten og holdt et svare leven.

Nu kjøpte Nickelsen en hængeskøie og slog sig ned hos to gode venner, hvor han spændte køien op for natten. Her sov han uforstyrret, og der kom ro over ham.

I denne hængeskøien fandt vennerne ham en morgen død. Der laa saadant tilfreds smil over hans ansigt.

XIII. KEISER DAL

Blandt de omstreifere, der i syttiaarene færdedes i omegnen av Kristiania, var det ingen der interesserte os barn i den grad som Keiser Dal. Jeg husker han kom hjem – en høi, martialske skikkelse med graat helskjeg, iført etslags uniform med chako paa hodet, sabel ved siden og med en hel utstilling av medaljer og alskens flitterstas paa brystet. Hans holdning var stolt og han førte sig med en viss værdighet, og der laa et tragisk drag over hans ansigt.

Han fortalte med engang at han var keiser. Og saa blev han venlig budt ind i kjøkkenet og bevertet med mat og drikke.

Han fortalte om branden i Grue kirke, hvor hans søskende var omkommet og graat heftig. Han var til stadighet saa hæs i stemmen, at man, naar nogen var hæs, sa at denne hadde Keiser Dals stemme! Hos os var hans besøk kort, men andetsteds var hans blit i dagevis, og man sa om ham, at han aldrig lot sig bevæge til at lægge sig tilsengs, men pleiet at sitte og sove i en stol om natten. Nu, det var vel ogsaa mest beleilig for dem han besøkte; ti keiseren skulde være sterkt befængt med utøi.

Denne straalende krigerskikkelse med hans tragiske historie gjorde et mægtig indtryk paa os [75] barn, romantisk anlagt som vi var, ja, paa voksne ogsaa. Ingen omstreifer har i Norge vundet saadan navnkundighet som Keiser Dal, flere forfattere har skrevet om ham, og gjennem traditionen er han ogsaa kjendt av den nulevende slekt.

Saa husker jeg ogsaa en Keiser Dal nummer 2. Det var en skrullete tysk smedesvend, som rimeligvis var blit saa imponert av keiserens glimrende person, at han indbildte sig at være ham og efterlignet ham i et og alt – eller ogsaa skedde det kun av spekulasjon, da han saa hvor godt keiseren blev mottat overalt hvor han kom. Nok av det, smedesvenden kostumerte sig i et og alt som Keiser Dal, skaffet sig lignende dekorasjon paa brystet som han, optraadte som han, antok keisertitelen og rørte om Grue brand og graat. Mange tok ham ogsaa for den han efterlignet, men vi barn talte om den egte og falske, eller den tyske Keiser Dal. Denne bar paa ryggen et saakaldt «titteskop», hvilket den «egte» ikke hadde. Mens den sidste helst skydde hovedstaden og andre byer, saa jeg hans tyske kontrafei sværme om i Kristiania, stadig forfulgt av gutteflokker. Men at de to virkelig forveksledes, fremgaar derav, at jeg har hørt Kristianiafolk fortælle at Keiser Dal gik omkring med et saadant skop paa ryggen. Senerehen hørte jeg forresten ikke mere om den falske Keiser Dal.

Camilla Collett fortæller om en «Keiser Doff», der drev omkring i Oplandsbygderne og ogsaa besøkte Eidsvolds prestegaard, hans bryst var dekorert med medaljer, messingprydelse og lignende.

Denne rastløse vandreløst synes idetheletat at være karakteristisk for saadanne ulykkelige personer, [76] i hvis hjerner noget er gaat istykker. Man sporer det samme hos folk, som lider av en langt fremskreden rygmarvstærning. De plages av en rastløs uro og en stadig trang til at skifte opholdssted. Saaledes med en rik godseier i nærheten av Kristiania. Det sidste decenium av sit liv førte han en skyggetilværelse. Han var

lam i benene og kunde ikke gaa, men man saa ham stadig ute at kjøre – han vilde hjem, sa han. Man kjørte ham hit og dit til hans forskjellige eiendommer, men like utilfreds var han, naar de kom frem. Han klaget over at han «aldrig kom hjem.»

Det maatte være mangfoldige mil som Keiser Dal under sit vel syttiaarige vandreliv tilbakela. Han besøkte eksercerpladsene, som saa mange andre omstreifere, deriblandt Fille-Hans, Gerne-Lars og Wergelandsgutten. Soldaterne var snille mot disse omstreifere, men holdt ogsaa kommers med dem, og herfra fik Keiser Dal avlagte uniformsklær og prydelser.

Om Keiser Dal meddeler fru Elise Aubert i sin bok «Hjemmefra» i et særskilt stykke:

Den sælsomme krigerskikkelse, vel kjendt utover bygderne under navn av Keiser Dal, vandret ind i kjøkkenet, iført avlagte uniformsklær med slidt chako paa hodet. En slik samling av glitter, som han bar paa brystet, skulde man vel ogsaa vanskelig se make til. I aarrækker hadde den indbildte keiser samlet paa disse prydelser, der var fastsydde paa hans saakaldte brystplater – tre, fire i tallet, den ene utenpaa den anden. De allerstørste rariteter var naturligvis samlet inderst – stumper av gamle kjeder, spænder, naale med glitrende stener, [77] stjerner av blik og messing, forestillende de ædlere metaller – rester av guld og sølvbaand, smaa rosetter, guldfrynser – det meste anløpet og slidt av altid at bæres omkring. Ti det bryderi, som var forbundet ved at faa «stasen» av, risikoen ved at lægge den fra sig og tape den avsyne, var aarsak i at keiseren ikke som andre klædte sig av og sov i seng, men tok sin hvile sittende i klærne paa en stol. Saaledes tilbragte han ialfald nætterne i prestegaarden, og han holdt varmen paa peisen vedlike hele natten.

Lokkede av ilden forsøkte engang nogen unge omstreifere at faa kjøkkendøren op; de ante ikke at de skulde stilles ansigt til ansigt med denne drabelige helt, der med sin sabel hugget løs i flokken og skyndsomt drev dem paa flugten. Denne krigerbedrift optegnedes av saga og blev gjengit med utrolige variationer i alle de aar Keiser Dal avla sine vinterbesøk paa prestegaarden.

— — —

Keiser Dal levet et fantasiliv, og vilde nogen tale fornuftig med ham, brøt han alltid av og dreiet samtalen hen paa branden i Grue kirke. Fra denne brand daterte han sit omstreiferliv, sin ophøielse. Men om branden var en personlig opplevelse eller noget han blot hadde hørt om, var ikke let at forstaa; ti tankelivet i hans hjerne var likesaa broket og sammenflikket som stasen paa hans bryst. Med strømmende taarer beskrev han denne kirkebrand. Og saa tok han frem den lille silkepung, som han alltid bar fæstet til den inderste brystplate, viklet forsiktig ut et gammelt papir og sa: «Her kan I selv læse – men læs høit!»

[78] Og her stod den trykte beretning om kirkebranden i Grue paa 1ste pinsedag 1822, der lød saaledes: – hvorefter følger en ordret gjengivelse av «Den norske retstidende»s meddelelse om branden i bladets nr. 15 for 7de juni 1822.

Og i denne rædselsfulde stund skulde Keiser Dals forældre og søskende ha mistet livet, mens han alene, forbrændt og elendig var blit reddet. Reddet – fordi han skulde bli keiser, vandre landet rundt fra bygd til bygd, halvt til fornøielse og halvt til plage.

Ti om han end hilstes med glæde, naar han kom, smakte det dog alltid av befrielse, naar han efter to-tre

dages forløp snørte sin lille bylt paa kjelken, la fingren til chakoen og sa farvel.

Ovennævnte fru Auberts meddelelser er gjengit av dr. Juris Kristian Østberg i en artikkel om Keiser Dal i «Morgenposten»s landsutgave for 29de april 1921, hvori han meddeler høist interessante, hittil ukjendte opplysninger om denne Norges mest navnkundige omstreifer.

Efterat ha citert ovenstaaende av fru Aubert, fortsætter dr. Østberg:

Jacob B. Bull har i sine «Ungdomsfortællinger», trykt 1896, et stykke om «Keiser Dal, Et Minde», hvor han gir et sympatisk bilde av den aldrende vandringsmand. Forfatteren har vel set keiseren i Rendals prestegaard i 1850 og 1860-aarene. Keiser Dals ytre person staar slik for Bulls erindring:

«Han var før og bred, der han snudde sig og lukket grinden. Over akslen hadde han et bredt gult baand og patrontaske med Norges løve hængende i en messinkjede paa ryggen. Sabel av blinkende [79] staal klirret ved siden og en underlig blank krone hadde han paa hodet.

Nu snur han sig og kommer. Foran var han drivende hvit – klædt i brusende hareskind; men over hele brystet hang der blinkende plater av sølv og av guld og krusede roser i rødt, blaat og grønt. Men ansigtet var rødt med stiklet skjeg.

Vedkommende kirkebranden i Grue lar Bull Keiser Dal fortælle:

«Jeg fik klær av general Lowzow – han klædde mei op han den gongen je blev gjort til keiser. Ja, det var en gild mand – han gav mig denne sablen og han – ja, det var vist bror hans, som gav mig sablen, og det skulde være kongen, som befalte det, sa han. Det var endda den gongen efter Grue kirkes brand, da alle de ni brødrene mine brand op – ja, for De har vel hørt om Grue kirkes brand. Je hadde ni brødre og dem brand op – ja, det var en bedrøvelin uløkke, som kom over mei. For vi var i kjerka, ser De, allesammen og bad til Guds ord, og saa blei det en brand, saa svær, saa svær, og saa maatte en ut, ser De, og saa hørte je brødrene mine rope; men da je kom ut, saa var dem brændt allesammen, ser De.

Men natta etter, saa brændte kjerka en gang til, og je hørte alle brødrene mine rope. Da blei je gælen je. Og saa laag je paa daarhus i Kristjan i ti aar, je, og saa kom je ut, og saa blei je rett att. Og saa maatte kongen gjøre mig til keiser som et slags opreisning da, ser De.»

I boken «Ola Enfoldig» (1916) skildrer maleren Otto Valstad et besøk av Keiser Dal i Ola Enfoldigs – det er Otto Valstads – barndomshjem i [80] Asker. Det maa vel være fra sidst i 1860-aarene.

Otto Valstad mindes Keiser Dal som en stor røslig mand i fuld mundering med sabel og greier. Han satte sig paa en stol midt i stuen og sat stram som en general med brystet fuldt av kors og blanke stjerner. – (I den høie, rare flos hatten, som var vid oventil, lyste en vældig rød og hvit kokarde).

Denne beskrivelse av Keiser Dals hodeplag stemmer ikke daarlig overens med fru Auberts benævnelse chako, som smaagutten Otto Valstad har tat for en flos hat – eller det har virkelig været en forhenværende flos hat, som nogen militær har rigget til a la chako og forært ham. En ældre militær mener at huske at Keiser Dal gik med vaiende fjærbusk paa hodebedækningen.

Om Keiser Dals tap ved kirkebranden i Grue lar Otto Valstad ham bl.a. si: «Men da Grue-Kjerka

brenn, miste' jeg min hjerteven og sju taa syskjenen mine – jeg glømmer aller det!»

Angaaende Keiser Dals hjemstavn meddeler dr. Østberg:

«For meget lang tid tilbake har jeg hørt, at han skulde være fra Sorknes i Grue. Men nærmere besked om hans herkomst har jeg faat først sommeren 1920, da jeg fik anledning til at snakke med fru Marie Isaksen paa Stemsrudmoen i Grue. Hun er født 1835. Fra sine smaaientedage husker hun godt Keiser Dal, som endda holdt sig hjemme og bodde sammen med sin mor hos broren fanjunker Knut Gundersen. Moren kaldte de Mossi (kanske het hun egentlig Maren). Gutten – den senere Keiser Dal altsaa – het ret og slet Gunnar; efter [81] moren blev han gjerne kaldt Mossi-Gunnar; for der var kanskje ogsaa andre ved navn Gunnar i grænden.

Familien kom fra Keiserud i Aarnes – der var nok brødrene født. Det antages at være dette gaardsnavn, som ligger til grund for keisertitlen. I den røde bok kaldes gaarden Køysarudh; men den solørske itacisme – man sier i for y, ei for øy – har gjort om ordet til Keiserud. Køysa betyr en hunkat og har kanskje været en mands tilnavn.

Fanjunker Gundersen slog sig op ved skogs- og tømmerhandel og kjøpte omkring 1840 Nordgaarden (med Rensmoen) i utkanten av Sorknesgrænden. Han bygget svært paa gaarden og var midt i 1810-aarene anset for at være en rik mand. Men senere gik det rent tilbake med ham. Man solgte fra ham gaarden omkring 1855, og resten av levetiden – et halvt snes aar – bodde han paa pladsen Haugen ikke langt unda.

I Nordgaarden hadde da fanejunkerens hos sig baade sin mor og sin yngre bror Mossi-Gunnar. Gutten var nok en raring og ikke ganske vel bevaret helt fra førstest. «Vi smaa var ræd ham vi,» sier Marie Isaksen. Naar han stod og hugget ved i skaalen, og jenterne kom efter ved, kunde han hæve øksen mot dem og si, at han skulde hugge den i dem.

Moren satte ham bl.a. til at karde tullen naar hun spandt. «Hu mor vil ha tullen saa klare som en røyk,» sa han. Saalænge moren levet, kom han vist ikke ut paa vandring, og fanejunkerens forsøkte nok ogsaa at holde ham hjemme, men han var saa meget væk fra gaarden selv han.

Hvor gammel Mossi-Gunnar var, da Grue kirke [82] brændte i 1822, vet jeg ikke, men han var gjerne over de 20 da. Jeg har aldrig spurt efter min alder, og ingen vet, naar jeg blev født,» lar fru Aubert ham si selv.

Rimeligvis var han født omkring aar 1800. Hans vanvid hadde imidlertid svært litet med kirkebranden at gjøre. Han bodde den gang i Aasnes – mange mil fra Grue. Ingen fra Aasnes, ingen av hans slegt og ikke han selv var i Grue kirke den pinsedagen. Nogen kjærest hadde han nok aldrig hat. Saaledes hadde han altsaa ikke mistet hverken forældre, søskend eller kjærest ved den stygge ulykke. Men i Grue var jo minderne friske baade om selve ulykken og om det tap av slegtninger, som nærsagt alle hadde lidt. Og folks snak om dette syntes at ha bitt sig ordentlig fast i ham.

Muligens var han ikke mere gal, end han helt forstod at nytte ut sin fikse idé – sin gode skrøne kanskje fra først av om det han hadde gjennomgaat ved branden.

— — —

Jacob B. Bull skildrer ogsaa Keiser Dals død. Han lar ham dø paa landeveien i Søndre Østerdalen midt paa vinteren i sne. Plogkjørere finder ham frossen, nedsnedd en morgen og bringer hans lik til folk. Det meste av – formodentlig hele – dette avsnit er dog fri digtning.

En særdeles troværdig hjemmelsmand har meddelt mig, at Keiser Dal skal være død i Lier omkring midten av 1870-aarene. Det sidste han bad om, skulde ha været at man maatte spikre sablen hans fast paa kisten, saa han kunde faa den med sig i graven.

XIV. POMPENIKKE

Hele byen kjendte hende under dette navn, da hun drev melkeforretning paa Stortorvets basar, og man hadde git hende det, da onde tunger vilde vite at hun pumpet vand i melken sin. Ellers var hendes fornavn Nikoline og hun hadde et fint efternavn, antat efter den rike familie paa den gaard, hvor hun og hendes mand i sin tid tjente. La os kalde hende fru X ...

Hun var en svær, robust kone, djerv i sin optræden, fri i sin tale og førte det huslige scepter med mægtig haand. Og det kunde nok trænges.

Johan eller Joan, som hans kone kaldte ham, var engang en tru arbeidskar, men efter han hadde sat foten under eget bord, blev han saa stor paa det, at han holdt sig for god til at arbeide, og saa slog han sig paa drikken. Han passet ikke sine saker, og Nikoline maatte ta tøilerne i sine kraftige hænder og selv bli mand i huset.

Hun forsøkte baade med det gode og det onde, men han Joan blev bare værre. Tilsidst holdt hun ikke længer ud med ham og den gjæld han bragte over hende, og saa tok hun en rask beslutning. Ved trudsel om indsættelse paa Mangelsgaarden nødte hun sin svake egtefælle til at reise til Amerika.

[84] Nu hadde hun faat fred, og kunde i ro ofre sig for sin forretning, som blomstret op. Brev efter brev kom fra Joan, hvori han tagg og bønfuldt hende om at sende ham reisepenger hjem og lovet at han herefter aldrig skulde smake en draape av det sterke, men slite dag og nat for hende. Men Nikoline vendte det døde øre til.

«Aa jeg kjender han Joan jeg,» sa hun. «Kommer'n tilbake, blir det det samme sølet igjen.»

Imidlertid hadde det gaat Joan som med mangen anden umulig person, der blir eksporteret til Amerika: Nøden hadde tvunget ham til at arbeide, saa motbydelig det end var ham. Men længselen efter den hjemlige arne og Nikolines kjøtgryte knuget ham tidlig og sent. Han fandt ingen drikkebrødre derover, da han kunde litet av sproget, og drikke alene vilde han ikke. Hans utseende bedredes, og han blev pen i klærne. Joan var stiv i pennen og uttrykte sig let, men ingen av de bønfuldende breve han sendte hjem til hustruen syntes at røre hendes hjerte. Saa en vakker dag fik han en idé. Han iførte sig sine bedste klær, lot sig fotografere og bestilte et kabinetsbillede. Han var en vakker mand og da han saa paa det store flotte billede, syntes han nok selv at han tok sig godt ut. Dette fotografi sendte han hjem til hustruen tillikemed et brev, som maatte røre en sten.

En morgen saa man Nikoline staa i døren til sin forretning med et brev i haanden og stortute. Basarens madamer strømmet sammen i den tro at der var skedd en ulykke.

«Hvad er det med Dere da, madam?» spurtes der.

[85] «Aa han Joan, han Joan!» graat hun.

«Er han Joan dau?»

«Nei, her paa billedet staar han. – Herregud, det er han jo han Joan. Han har tat sig op!»

Og billedet gik fra haand til haand og blev beskuet og beundret av samtlige madamer.

«Aa, han skriver saa vakkert,» tilla Nikoline. «Aa, jeg faar nok ta ham tilbars.»

Og der blev sendt reise penger til ham.

Den dag Joan kom hjem, gik han like op paa basaren og fik den ømmeste mottagelse av sin egtemake, som var saare stolt av ham og alle madamerne der maatte trykke hans haand og ønske ham velkommen hjem.

Det var som nye hvetebrødsdage begyndte for Nikoline og hendes mand. Han hug ved, bar melkespand og var hende som en lydig slave. Hun kunde ikke noksom lovprise ham for sine bekjendte. Alt var lutter herlighet og glæde.

Men hvor længe var Adam i paradiset?

Joan traf gamle kamerater og brændevinet smakte ham bedre end nogensinde, og han styrtet sig med liv og sjæl i malstrømmen. Det gik akkurat like dypt ned som sidst, og for anden gang opgav Nikoline ham som umulig.

Denne gang sendte hun ham til Australien for at gjøre det endnu mere umulig for ham at komme hjem ved egen hjælp.

Fra Australien kom der smeltende breve med de høitideligste forsikringer. Men Nikolines hjerte forblev uberørt.

«Nei, naa faar han være der hvor han er,» sa hun.

[86] Nogen aar efter indtraf en begivenhet, som bragte Nikoline i himmelsk henrykkelse for siden at sætte hendes sjæl i det vildeste oprør.

En dag mottok hun indbydelse til slotsbal.

Det formelig svimlet for hende, da hun holdt det fine invitationskort i sin haand, og bokstavene danset cancan for hendes øine.

Dog litt efter litt samlet hun sig. Hun var jo en almindelig agtet og anset madame, var det da ikke forklarlig, at kongen vilde se hende hos sig og yde hende denne udmerkelse? Hun hadde altid været glad i at danse, heisan, hvor hun nu skulde faa svinge paa sig! Og fleskende fin vilde hun ved denne anledning være.

Hendes veninder paa basaren tvilte heller ikke om, at det forholdt sig rigtig med denne indbydelse, nogen misundte hende, andre fandt at hun vel var den ære værd, og blandt alle hendes bekjendte løp det opsigtsvækkende rygte:

«Pompenikke skal paa kongebal! Pompenikke skal paa kongebal!»

Den store aften oprandt og Nikoline kjørte i lukket vogn op til slottet.

Hun slap heldig ind i garderoben, hvor man mottok hendes yttertøi og straalende i nedringet sjøgrøn silkekjole, der fremhævet hendes svulmende former, traadte hun ind i den første sal.

Her støtte hun sammen med hofmarskalk Frølich, der tilfældigvis kjendte hende av utseende og stusset ved at se hende her. Og hun rakte ham sit invitationskort.

Han saa paa det og sa med et beklagende smil:

[87] «Dette er nok en feiltagelse bedste frue. Indbydelsen var bestemt for fru konsul X ...»

Da satte Pompenikke hænderne i siden, kastet hodet tilbake og sa i den bredeste jargon:

«De vil vel inte f ... vel, far!»

Det sier sig selv, at hun tilsidst maatte føie sig og fortrække. Dog selv trodde hun at det ingen feiltagelse var med indbydelsen, men at det kun var et rænkespil av hofmarskalken.

Historien sprængte ut over byen og vakte megen munterhet.

Johan døde over i Australien. Pompenikkens melkeforretning gik stadig udmerket, og ved sin død efterlot hun sin søn en betydelig formue.

XV. FUGLE-DANIEL

Naturen hadde utrustet denne mand noksaa stedmoderlig. Han var liten av vekst og hadde et par korte luffer av arme, omtrent like lange som andre folks arme fra skulderleddet til albuledet, men disse arme hadde ingen albuled, det var forsynet med et par bitte smaa hænder, hvis fingre ikke kunde bevæge sig synderlig. Hans høire fot var klumpfot eller rettere sagt, elefantfot, mens derimot den venstre var normalt utviklet. Det kulerunde hode hadde en isse blank som en billiardkule, næsen krum som et nebb, saa lorgnetten sat godt paa den, og øinene var smaa, klare, gløgge som hos en dompap.

Iversen i fru Heibergs vaudeville «Abekatten», sier: «Der er mennesker, som ved at stelle meget med visse dyr tilsidst blir lik dem. Jeg kjender saaledes en gammel dame, som ved at stelle med kalkuner er blit fuldstændig lik en kalkun.» Og saa skotter han skøieragtig bort paa sin husholderske, som bærer en skarlagenrød hodebedækning og har saare let for at bruse op i harme.

Just saadan var det med fuglehandler Danielsen eller «Fugle-Daniel», som han kaldtes. Han lignet [89] grangivelig en fugl, og noget vævert fuglelet var der over hans bevægelser og hele optræden.

Han hadde i en aarrække sin forretning i en kjelderbutik i Teatergaten. Her saa man en broget mangfoldighet av fugle i bur, baade europæiske og tropiske, og her var fuglelaat fra morgen til kveld.

Man skulde tro, at han maatte være aldeles ubehjælpelig med sine defekte arme, men han klarte sig noksaa godt. At stikke haanden i lommen og ta op portemonnæen kunde han ikke, det maatte hans viserpikere gjøre for ham, men naar han sat tilbords ved et maaltid, bøiet han sig over tallerkenen og tok bit efter bit av den opskaarne mat som en anden fugl eller satte læberne om kanten av kaffekoppen og hvælvet den opad saa han fik den brune nektar i sig i støtvis. Og sat han i lag og nogen sa: «Skaal, Daniel,» var han kvik til at bøie sig og ta glasset i munden og hvælte det opad, og naar det var tomt plaserte han det atter paa bordet. Han sov helst med klærne paa, saa trængte han ikke hjælp uten naar han skulde skifte. Men det utroligste var, at han kunde klare sig alene i mark og skog ute paa fuglefangst.

Om vaaren kunde man se ham dypt inde i tykke skogen i Grefsenaasen, Maridalen eller Holmenkollen, sammenkrøpen paa en tue, speidende med sine fugleøine efter limpinderne. Alt fra smaagut hadde han været ute paa fuglelok. Han var en rask fotgjænger og benyttet sig hverken av trik eller jernbane; men tilfots tilbakela han lange strækninger og var vel kjendt i Kristiania omegn. Disse [90] utflugter var nu et helt sværmeri for ham; ti han var en stor naturelsker.

«Jeg gaar aldrig i teatret,» sa han, «og sjelden i kirken. Skogen er mit teater, ti der er fuglekonsert og liv og munterhet, skogen er min kirke, der er større andagt end noget andetsteds, der aapenbarer Vorherre sin skapermakt, og om han end har gjort det vakkert for os paa jorden, hvormegen større herlighet maa han saa ikke vise os i sin himmel?

Naar man bebreider ham at han satte skogens vilde fugle i fangenskap, sa han:

«De blir snart burvante og jeg steller saa godt for dem, at de trives hos mig, og saa slipper de alle næringssorger.»

Og det er sikkert, han stelte pent med sine fugler og vaaket med faderlig ømhet over dem, og det var som en familiebegivenhet for ham, naar hun klækket sine egg. Gjennem aarenes løp var han kommen til en underlig forstaaelse av de forskjellige fuglearters særegenheter og uttalte sig med en sand fagkundskap om dem.

«Er det ikke det, jeg altid har sagt,» sa han saaledes engang, «at en dompaphan aldrig liker at faa en hun ind i buret sit, den blir sint og grinete, og det kan sjelden foregaa hækning av dompaper uten i fri natur.»

Fugle-Daniel la liten vegt paa sit antræk, og naar hertil kom hans fugleansigt og vanskapte skikkelse, saa han ut nogetnær som et fugleskræmsel.

En søndag var to venner oppe i Maridalen, den ene bar bøsse, den anden fiskestang. Mens den første tok sig en trip op i skogen, sat den anden [91] dovent lænet tilbake mot stammen av en gran og røkte.

En stund efter kom kameraten styrtende tilbake, hvit i ansigtet og skrek:

«Aa, jeg har set fanden oppe i myra!»

«Hvad er det for no tøis?» sa den anden.

«Jo, han var saa forfærdelig fæl, at det maatte være fanden. Bli med og se!»

«Ja, ja,» svarte kameraten og reiste sig.

«Ta med dig bøssa, gut, det er ikke godt at vite, hvad en kan komme ut for.»

Han tok bøssen, og de gik iveri. Deroppe i myrkanten stod fanden, og skytten hilste paa ham. Det var hans gamle bekjendt, Fugle-Daniel, som var ute paa lok.

Ja, Danielsen var virkelig skrækindjagende styg, men ikke destomindre syntes han at virke tiltrækkende paa det smukke kjønn. Man saa ham ofte paa gaten i følge med unge, vakre piker. Men man har jo ogsaa tidligere hørt, at stygge mænd kan tiltrække kvinderne. Den franske folketaler Mirabeau, som var den styggeste mand i Paris, kunde simpelthen ikke gaa ifred for fruentimmer. De fleste damer, som traf ham, blev uten hensyn til stand og alder indtat i ham. Forøvrig var Fugle-Daniel gammel ungar.

Han var en flink forretningsmand og kjøpte og solgte ure og sølvsaker, men han var grundærlig og snøt aldrig folk.

Senerehen flyttet han op til Johannesgaten paa Enerhougen, hvor han hadde bare ett værelse, og det frembød et ganske interessant skue, ti for sine kjære fugles skyld hadde han tat skogen ind til [92] sig. Ind mot den ene væg stod hans seng og resten av værelset var optat av grantrær paa stativer, her flagret sisiker, dompaper, korsneb og irisker omkring, og et ekorn klatret muntert i granerne, mens de endnu ikke tamme skogsfugle og de tropiske fugle opholdt sig i bur langs veggene. Her kom strøkets smaagutter

op til ham, en eller anden havde en levende karuss at sælge, og saa slog de sig ned hos ham.

«Sæt paa kaffen til mig, gutter,» pleide han at si.

Saa kokte de kaffe og opvartet ham som bedst og kunde sitte i timevis og lytte til hans underlige historier fra mark og skog. Han var en udmerket fortæller og visste at fængsle sine tilhørere. Til andre tider holdt han moralprækener for dem.

Fugle-Daniel var en noksaa belæst og intelligent mand. Da han for et aars tid siden døde, var der vistnok manganen smaagut, som savnet den godslige gamling.

XVI. KINA-OLSEN

I begynnelsen av otti-aarene saa jeg Kina-Olsen for første gang. Det var paa en liten restaurant paa hjørnet av Nordregate og Markveien benævnt Wergelandskaféen og da det til og med var 17. mais aften, kan man nok tænke sig, at glæden gik høit under taket. Jeg var ukjendt paa stedet og la straks merke til en slank yngre mand med mørkt haar og en flot knebelsbart. Net klædt var han med hvitt stivetøi og bar en vældig blomsterbuket fæstet til frakkeopslaget. Der var noget fint, belevent ved hans optræden, ja, bare den haandbevægelse, der ledsaget hans ordre til opvarningspiken:

«Tre flasker øl, forglemmigei!»

Det var nu hans vakre benævnelse paa damer, liten hensyn til hvilken rangsklasse de indtok.

Dette var Kina-Olsen, nylig hjemkommen fra en reise til det land, hvorefter han hadde faat sit navn.

Han var utlært skomaker og var ganske flink i faget. Men saa kom utlængselen og drev ham over i sjømandslivet. Efter hans egne uttalelser skal han ha hat utallige eventyr med forglemmigeier i fremmede land. I Holland likte han sig godt fordi der var saa mange deilige blomster, i Kina, fordi brændevinet der kostet nogen faa øre literen. ^[94] Blomster elsket han med en sand lidenskap. Han maatte ha en blomst i knaphullet om det saa skulde koste ham hans sidste øre. Desværre var hans lidenskap for sterke drikke ogsaa overhaandtagende.

Her i denne kafé var Kina-Olsen midtpunktet for alles opmerksomhet. Han reiste sig med glasset i haanden og holdt en blomstrende tale for Henrik Wergeland, friheten og 17de mai, et mixum compositum, hvori han ogsaa gjorde en sviptur over til Kina og de kinesiske forglemmigeier. Men lykke gjorde hans tale og da han utbragte et «Leve den store dikter», knaldet hurraerne voldsomt.

I de følgende aar saa jeg litet til Kina-Olsen men hørte fortvæk om ham. Hans arbeidsperioder var meget korte, men desto længere hans rangleperioder som endte med indsættelse i strafanstalter eller forbedringshuser. Dog var han aldrig raa og brutal, men stadig fin og høflig like til fingerspissene selv mot en lovens haandhæver, der tok paa ham med haarde hænder. Der fandtes ikke ondt skapt i denne godslige mand med det lyse syn paa livet og hvis vei altid var brolagt med gode forsætter. Mot kvinderne var han ridderligheten selv. Han hadde ingen fiender, det var umulig for nogen at bli vred paa ham, men mange syntes synd i ham og forsøkte at rette ham op. Ak, Kina-Olsens natur var villig, men kjødet skrøpelig. Han faldt stadig tilbake igjen.

Sjelden saa man Kina-Olsen nede i byen. Han hadde nu engang kastet sin elsk paa Grünerløkken. Der søkte han arbeide, vanket paa de smaa kaféer og var kjendt av de fleste folk som bodde her.

^[95] Der traf jeg ham ogsaa for nogen tid siden, da han just var vendt tilbake fra et længere ophold paa Jæderen.

Han sat paa en bænk nede ved elven og beundret det nye parkanlæg med de vakre blomsterrabatter her nede.

«Goddag Olsen!»

Den maate, hvorpaa han hævet hatten, var formelig adelig.

«Min herre, jeg tror jeg har hat den ære at træffe sammen med Dem før,» sa han.

Da jeg nævnte ham mit navn, husket han mig. Hans noget medtatte klær var velbørstede, stivetøiet hvitt, og han bar en rose i knaphullet. Ansigtet var ældet og herjet og den flotte knebelsbart graanet. Han var jo langt over de seksti.

«Hvad synes De om dette nye anlæg, Olsen?»

«Herligt, høistærede!» svarte han begeistret. «Det er blit til, mens jeg var borte.»

«Har De været bortreist?» spurte jeg, anstillende mig uvidende herom.

«Vet De ikke det, høistærede. Jeg har været i folkesanatoriet paa Jæderen. Aviserne pleier at vise min ringe person en smigrende opmerksomhet.»

«Hvordan likte De Dem paa Jæderen?»

«Det var trist der, vokste ingen forglemmigeier, bare lyng.»

«Men lyngen har vakre rosenrøde blomster,» tillot jeg mig at indvende.

«Ja ja, det var engang jeg fandt livet rosenrødt, men nu er det blot en pilgrimsvandring,» sa han med et melankolsk smil. «Stadig fattig som en kirkerotte. [96] Men rik paa skjønne minder. Og denne rigdom kan ingen ta fra mig,» tilla han muntert.

«Og nu har De atter tat fat paa skomakeriet?»

«Ja, det gaar, saa længe det gaar – indtil næste korsvei. Da bærer det vel tilbake til Jæderen, men jeg skulde nok ønske at dø paa det fagre Grünerløkken.»

Nu passerte en vakker syttenaaring os. Galant hævet Kina-Olsen hatten.

«De kjendte hende?» spurte jeg. «Nei, jeg tar altid hatten av for skjønheten. Ak hvor det liver op at se en vakker forglemmigei!»